

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC — GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA R. O.

LETO IV — STEVILKA 11

NOVEMBER 1984

POSTNINA PLAČANA

Ob obisku Marjana Orožna

V razgovoru dne 5. 10. 1984 je izvršni odbor konference sindikata Lesne seznanil predsednika Zveze sindikatov Slovenije Marjana Orožna o družbenoekonomskem položaju naše delovne organizacije in nalogah sindikata. Razgovora so se udeležili tudi predsedniki občinskih sindikalnih svetov koroških občin, predsednik medobčinskega sindikalnega sveta, sekretar medobčinskega sveta ZKS za Koroško ter vodstvo Lesne.

V uvodu je predsednik konference sindikata Lesne Rudi Kališnik seznanil prisotne o delu sindikata v Lesni, o problematiki, ki jo je obravnaval v mandatu in ocenil, da je naš sindikat razpravljal in sklepal o vseh pomembnih vprašanih gospodarjenja in o pravicah in dolžnostih delavcev, ne more pa izpolnjevati ene izmed svojih osnovnih nalog: skrbi za delavčev standard —, ker glede na normativno urejanje cenovnih in drugih medsebojnih razmerij, ki so z zakoni zavezana, ni imel vpliva na urejanje standarda delavca.

Predsednik poslovnega odbora Lesne Mitja Horvat je predstavil našo delovno organizacijo po dejavnostih in povedal, kako uresničujemo planska predvidevanja. Dejal je, da je ključni problem pri poslovanju Lesne pomanjkanje obratnih sredstev oziroma dolgoročnih virov za poslovanje. Za obratna sredstva najemamo kredite, kar pa je za kolektiv izredno veliko breme, ker obresti predstavljajo velik strošek. Nekaj težav še imamo pri nabavi reprodukcijskega materiala zaradi pomanjkanja deviz (v osmih mesecih smo realizirali le 56 % izvoza). S plasmaji naših proizvodov v letošnjem letu nismo imeli problemov, razen s prodajo proizvodov TOZD Nove opreme. Tudi cene smo precej povečali in prenesli del stroškov na cene naših izdelkov. Tudi ob koncu leta pričakujemo ugoden rezultat poslovanja, če ne bo prišlo na trgu do nepredvidenih dogodkov.

V letošnjem letu nas čaka še precej dela na sistemu osebnih dohodkov, začeli pa smo že delati oceno samoupravne organiziranosti, ker ugotavljamo, da smo prezadrobljeni in sedanja organizacija ni več primerna.

V nadaljevanju so govorili člani izvršnega odbora konference sindikata o problemih v temeljnih organizacijah v zvezi s podražitvami repromateriala, o težavah v gozdarski proizvodnji v zimskih mesecih in naših prizadevanjih pri odpravi le-teh, o problemih žagarske proizvodnje glede na oskrbo s hlodovino.

Tovariš Orožen je bil posebej seznanjen o humanizaciji dela pri gozdarski proizvodnji, zanimala pa so ga

razmerja odnosov TOZD — delovne skupnosti, kako vodimo v Lesni računovodstvo in v svojem zaključku dejal, da je razveseljivo slišati, da Lesna nima več težav, kot jih je imela pred leti, da uspešno izpolnjuje planske naloge in da ob koncu leta ne pričakuje posebnih težav.

Rekel je, da je logično, da ima težka ekonomska situacija za posledico upadanje standarda. Večina naših delovnih ljudi sprejema te težave v prepričanju, da se jih ne moremo izogniti in, da bomo s tem še nekaj časa obremenjeni. Republiški sindikati so si z resolucijo zadali nalogo, da bodo skupaj s kolektivi vplivali na

Marjan Orožen levo, desno predsednik poslovnega odbora Lesne Mitja Horvat

ustvarjanje večjih dohodkov in tako realni osebni dohodek ne bo več strmo padal. Po posameznih dejavnostih že lahko ugotavljamo, da realni osebni dohodek ne pada več.

Temeljni smisel vsake proizvodnje je ustvarjanje dohodka za zadovoljevanje delavčevih potreb in socialne varnosti, nenehno pa je potrebno ustvarjati pogoje za zaposlovanje nove generacije. Koliko pa uspevamo zadovoljevati naše potrebe s proizvodnjo in rezultati, bi moral biti temeljni kamen ocenjevanja uspešnosti proizvodnje in zadovoljive kadrovske zasedbe. To oceno bi morali upoštevati pri pripravi plana, ker smisel planiranja niso samo količinske mere, ampak je tudi socialna varnost zaposlenih.

Druga stran ocenjevanja pa je analiza izpolnjevanja plana, pri kateri naj temeljito sodeluje tudi sindikat. Za boljše razumevanje lahko koristi mnenja strokovnih služb, ki naj bodo pripravljena v razumljivem jeziku

(Nadaljevanje na 2. strani)

62390 RAVNE/KOROŠKEM
STROŠKI
RAVNE NA KOROŠKEM
RAVNE

GOSPODARJENJE DO LESNA V 9 MESECIH

PROIZVODNJA

Blagovna proizvodnja v gozdarstvu je v tritrtletju pod planirano. Temeljne organizacije gozdarstva so oddale do konca septembra 80.087 m³ ali 99,9% glede na 9/12 letnega plana, temeljne organizacije kooperantov pa 83.263 m³ ali 91,98% devetmesečnega plana, kar pomeni da je skupna blagovna proizvodnja glede na dinamični plan dosežena le 95,71% ali 163.350 m³. Plan so presegle le tri temeljne organizacije: TOZD Mislinja za 21,4% in je dosegla skoraj letno planirane količine, TOZD Črna 1,3% in TOK Radlje ob Dravi za 4,6%. Vse ostale temeljne organizacije pa plana še niso dosegle. Najbolj zaostaja pri odkupu TOK Slovenj Gradec saj je dosegel dinamični plan le s 83,7%, kar predstavlja le 63% letnega plana.

V velikem zaostanku je tudi TOZD CLS Otiški vrh, saj je dosegel dinamični plan le s 87,72% ali 19.374 m³, kar predstavlja le 66% letnega plana.

Pri gojenju in varstvu gozdov je v družbenem sektorju ca. enomesečni zaostanek medtem, ko je v privatnem sektorju le 1% pod dinamiko za devetmesečno obdobje.

Proizvodnja lesarske dejavnosti je bila v devetih mesecih letošnjega leta 16% višja od enakega obdobja v preteklem letu in za 1% nad planirano.

Delež primarne predelave (žage, TIP Otiški vrh) se je v skupni proizvodnji zmanjšal in sicer iz 47% v lanskem letu na 42% v letošnjem letu. V primarni predelavi smo presegle plan za 3% v finalu pa ga nismo dosegli za 1%, nedosežena proizvodnja je v TOZD Nova oprema (—10%) in v TSP Radlje-Podvelka (—1%).

PRODAJA

Celotni prihodek je bil v tem obdobju dosežen s 103%, proti enakemu lanskemu obdobju pa je večji za 72%. Spremenila se je struktura prodaje naših izdelkov proti enakemu lanskemu obdobju. Povečala se je prodaja na domači trg od deleža 57,96% na 60,09%, zmanjšala se je prodaja znotraj DO od 34,58% na 32,55% in prodaja v izvoz od 7,46% na 7,36%. Kot posledica takih gibanj prodaje se je zmanjšal tudi delež izvoza v celotnem prihodu od 7,33% v letih 1983 na 7,18% v devetih mesecih letošnjega leta.

(Nadaljevanje s 1. strani)

in mnenja strokovnih služb izven delovne organizacije, ki se jih samouprava, predvsem pa sindikati, premalo poslužujejo. Oceniti bi morali, ali predlagan plan zagotavlja družbeni in ekonomski položaj delavca, socialno varnost in zaposlovanje ter medsebojne odnose.

V nadaljnjem izvajanju se je tov. Orožen vrnil na področje osebnih dohodkov. Dejal je, da je stališče predsedstva in republiškega sindikata uveljaviti ekonomsko in socialno funkcijo osebnih dohodkov, da ne bo potrebno s podporami reševati določenega procenta zaposlenih. Predsedstvo republiškega sindikata predlaga, da se korrigira višina zajamčenega osebnega dohodka, najnižji osebni dohodek pa naj bo višji od zajamčenega za 2000 do 3000 din.

Razbremenjevanje gospodarstva ne moremo reševati z zmanjšanjem prispevkov za skupno porabo, lahko pa

POSLOVNI STROŠKI

Poslovni stroški predstavljajo v strukturi celotnega prihodka 78,3% ter ne dosegaajo planske strukture (79,4%), istočasno pa je njihov delež proti letu 1983 porasel za 0,6%.

Po vrstah poslovnih stroškov ugotavljamo porast deleža direktnih stroškov nasproti letu 1983 za 2,6%, proti planu pa ni bistvenega odstopanja. Splošni stroški so v deležu nižji za 1,2% od leta 1983, istočasno pa presegaajo plani-

rani delež za 0,6%. V deležu je nižja tudi amortizacija od 6% na 4,6%, kar je posledica prenizke revalorizacije osnovnih sredstev. Ker so poslovni stroški rasli hitreje od celotnega prihodka, je tudi ekonomičnost proti letu 1983 padla, je pa ugodnejša od planirane za 2%.

DOHODEK

Dohodek je v tem obdobju dosežen 7% nad planom in 68% večji od preteklega istega obdobja. Delež dohodka predstavlja v strukturi celotnega prihodka 21,7% in je 0,6% nižji kot v preteklem letu, vendar je 1,1% višji od planiranega.

Struktura razporeditve dohodka

	doseženo		planirano		doseženo		indeks rasti	
	1. 1.—30. 9. 83	delež	1. 1.—30. 9. 84	delež	1. 1.—30. 9. 84	delež	84/83	84/plan
dohodek	1.297.913,5		2.003.490,4		2.181.467,2		168	108
od tega:								
— obveznosti po zak.								
— obveznosti po zak. o gozdovih	94.192,2	7,3 %	128.435,2	6,5 %	140.204,0	6,4 %	149	109
— sploš in skup. por.	219.941,9	16,9 %	312.009,9	15,5 %	330.749,9	15,2 %	150	106
— svobod. menjava	120.320,9	9,2 %	168.521,1	8,4 %	182.381,0	8,4 %	151	108
— obresti	213.553,6	16,5 %	362.153,2	18,1 %	397.926,5	18,2 %	186	110
— bruto oseb. doh. in sklad skup. por.	577.741,0	44,6 %	859.399,5	42,8 %	877.250,0	40,2 %	152	102
— akumulacija	72.169,9	5,5 %	172.971,5	8,7 %	252.955,8	11,6 %	351	146

OSNOVNI PODATKI O POSLOVANJU ZA OBDOBJE 1. 1.—30. 9. 1984

ZBIR DO LESNA	od 1. 1.—30. 9. dejansko 1983	3/4 plan 1984	od 1. 1.—30. 9. dejansko 1984	indeks	
				dej. 1984	dej. 1984
Količinski obseg proizvodnje v pog. m ³	352.012	404.733	408.123	116	101
blag. gozd. proizv. v m ³	175.677	170.673	169.211	96	99
v dlnah — gozdno goj. dela	15.024	14.921	14.227	95	95
predelava na skladiščih	22.876	22.088	19.374	85	88
celotni prihodek (v 000 din)	5.903.454,1	9.752.666,8	10.010.556,7	172	103
od tega izvoz v 000 din	425.964,9	971.541,7	718.977,6	168	74
poslovni stroški v 000 din	4.237.609,3	7.373.341,7	7.467.965,5	176	101
amortizacija v 000 din	267.931,3	375.834,7	361.123,9	135	96
dohodek ustvarjen v 000 din	1.297.913,4	2.003.490,4	2.181.467,2	168	108
obresti v 000 din	213.553,6	362.153,1	397.926,5	186	109
čisti dohodek ustv. v 000 din	627.275,1	985.121,1	1.055.157,5	168	107
masa BOD v 000 din	528.827,5	780.263,6	817.292,2	154	105
ostanek za sklade oz. izguba v 000 din	74.383,9	174.018,2	205.097,9	276	118
popv. upor. posl. sred. v 000 din	5.265.676,0	7.357.869,2	7.442.400,8	141	101
štev. zaposlenih iz ur	2.750	2.886	2.901	105	101
neto OD/delavca	15.170	20.937	23.125	152	110
stanje zalog, got. izd. in nedv. pr. v 000 din	565.099,0	666.389,2	952.436,8	169	142
ekonomičnost (CP: porablj. sred.)	1,29	1,26	1,28	99	102
rentabilnost (akumul. popr. upor. pos. sred.)	0,014	0,024	0,034	243	141
delež izvoza v CP	7,33	9,96	7,18		
delež obresti v dohodku	16,4	18,07	18,2		
porab. dev. sred. v \$	2.367.407	4.068.550	2.481.794,0	105	61
izvoz v \$	4.749.679	6.065.750	5.202.924	110	86

ga razbremenimo z odpravljanjem izgub in stvarjanjem lastnih obratnih sredstev.

Tovariš Orožen je razpredal misli o delovnem času in rekel, da moramo v sindikatih o tem vprašanju diskutirati z vidika skrajševanja delovnega časa in večjega ter boljšega izkoriščanja minimalnega dela.

O cenah je dejal, da do sedaj delavec res ni imel vpliva na gibanje cen, lahko pa bo vplival na cene z večjo storilnostjo in z zniževanjem stroškov proizvodnje.

Ob koncu svojega govora je tovariš Orožen zaželel delavcem Lesne še veliko uspehov in odločnih akcij pri reševanju svojih problemov in predlagal, da bi za boljše delo sindikata priznali predsedniku konference del delovnega časa. Obljubil je tudi, da bo republiški sindikat pripravil navodila o vključevanju kmetov kooperantov v sindikat skupaj z navodili o vlogi sindikata v procesu planiranja.

Ida Robnik

V strukturi dohodka so se zmanjšale obveznosti po zak. o gozdovih, svobodna menjava, skupna in splošna poraba, osebni dohodki in sklad skupne porabe. Porasel pa je delež obresti od 16,4% na 18,2%. Kot posledica takšne razporeditve dohodka je akumulacija za 46% nad planirano in je 2,5-krat večja od preteklega leta.

GIBANJE ZALOG IN LIKVIDNOST

Zaloge gotovih izdelkov in nedovršene proizvodnje so vrednostno porasle od začetka leta za 42%, proti enakemu lanskemu obdobju pa so večje za 69%. Rast zaloga zaostaja za 3% za rastjo celotnega prihodka, kar je posledica ugodne konjunktore naših izdelkov v letošnjem letu. Zaradi tega in zaradi pre-

nizke revalorizacije osnovnih sredstev so poprečno uporabljena poslovna sredstva rasla počasneje od akumulacije, kar izboljšuje rentabilnost poslovanja.

Posledica ugodne konjunktore naših izdelkov je bila v tem obdobju tudi sorazmerno ugodna likvidnost DO in je bil vpliv bistveno povečanih obrestnih mer manj obremenilen v dohodku.

DEVIZNA PROBLEMATIKA

Planiranih ciljev pri izvozu nismo dosegli, saj je indeks izvoza dosežen s 86%, čeprav je istočasno 10% večji od preteklega leta. Tudi poraba deviz je pod planirano (61%) in proti letu 1983 večja le za 5%. Poraba deviz je nižja od planirane izključno zaradi neodpla-

čanih deviznih kreditov. Prav zaradi tega doslej tudi nismo imeli večjih težav na področju devizne likvidnosti, ki bi se pojavile ob izpolnjenem planu izvoza.

OSEBNI DOHODKI

Neto osebni dohodek na delavca je proti lanskemu istemu obdobju porasel za 52% in je 10% višji od plana. Po družbenem dogovoru o razporejanju dohodka za osebno porabo in sklad skupne porabe, nismo kršitelji. V letošnjem letu je porast akumulacije večji od rasti bruto osebnih dohodkov in sklada skupne porabe, kar daje našemu poslovanju večjo kvaliteto in boljše osnove za poslovanje vnaprej.

Strokovne službe

PRIKAZ IZVOZA V DEVETIH MESECIH

Izvozni načrt Lesne za leto 1984 je bil zastavljen precej smelo. Je rezultat kompromisa med oceno o realnih možnostih proizvodnje ter oskrbe z repromateriali ter potrebah po devizah, to še zlasti potem, ko je postalo jasno, da bo razpolagalna pravica na ustvarjen devizni priliv znatno nižja kot v letu 1983.

Ko po devetih mesecih ugotavljamo izvozne rezultate ter jih primerjamo s planom, ugotavljamo zaostanek za dinamičnim planom v poprečju za Lesno za ca. 10 indeksnih točk. Ker je poprečje varljivo in dostikrat izniči dobre rezultate, si oglejmo поблиže izvoz po posameznih dejavnostih.

1. Žagan les, ki je bil svojčas glavni izvozni artikel, to že dolgo ni več in je udeležen v planu izvoza komaj še z dobrimi 15%. Tudi tako zmanjšan plan ni bil dosežen zaradi pomanjkanja hlodovine — (v začetku leta) ter povečanih potreb lastne predelave. Očitno bo tu v bodoče potrebna realnejša ocena izvoznih možnosti.

2. Iverke — Izvoz je dosežen približno v višini načrtovanega za to obdobje. Po sorazmernem manjšem izvozu v prvi polovici leta, zaradi velikega domačega povpraševanja, je v zadnjih mesecih izravnal ves zaostanek. Precejšnja zasluga za takšen uspeh gre proizvodnji, saj praktično ni bilo težav ne v kvaliteti, ne z dobavnimi roki.

3. Vrata, podboji ter obloge predstavljajo pomemben izvozni program Lesne, kljub stalnim težavam z oskrbo furnirja smo zahvaljujoč velikim naporom nabavne službe uspeli nabaviti potrebne količine še ustreznega furnirja tako, da je izvozni rezultat na tem področju najugodnejši, saj je izvozni načrt precej presežen.

Takšen rezultat je v veliki meri rezultat dobre organiziranosti v TOZD Pameče in Prevalje, ki so z veliko prilagodljivostjo uspeli vkljub nerednim oskrbam z furnirjem doseči kratke, na zahodu običajne dobavne roke.

Kot rečeno, predstavljajo vrata in podboji pomemben izvozni program, zato je skrb za nenehno tehnološko izpopolnjevanje življenjskega pomena. Posebej kritična je oprema v TOZD Prevalje. Kritična je predvsem površinska ter robna obdelava. To je tudi večkrat vzrok nepotrebnih reklamacij, ki so posledica zastarele tehnologije. Potrebno bo zbrati voljo in najti sredstva za obnovo zastarelih

delov proizvodnje, sicer bo, vključno velikim naporom delavcev v Prevaljah, nadaljnji izvoz vprašljiv.

4. Prodaja lepljenih profilov za okna v TSP Radlje je precej pod načrtovanim. Izgleda, da je to eden od primerov večjih želja, kot so možnosti oskrbe z ustreznim lesom. Delno je izpad pri profilih nadoknaden z izvozom oken, kar ni bilo v planu. Kljub trenutno ne najbolj ugodnim izvoznim rezultatom pa so ravno v Radljah velike možnosti za razvoj izvoznih programov na osnovi ploskovne obdelave lepljenih elementov, seveda ob ustreznih in zadostnih oskrbi z lesom.

5. Nova oprema je precej povečala načrt izvoza za leto 1984, ki ga pa iz več vzrokov nismo uspeli izvršiti.

Vzmetnice izvažamo zaenkrat samo na Bližnji vzhod, kjer pa je konkurenca vedno hujša.

S povečano aktivnostjo poskušamo prodreti tudi na zahodni trg, kjer pa se zahteva boljše kvaliteta. Uspešen prodor na zahtevni zahodni trg bo možen le z dobrim sodelovanjem proizvodnje in prodaje.

Tapetništvo:

Izvoznih naročil je toliko, kot smo zaenkrat zmogni proizvesti. Nedoseganje izvoznega plana je očitno vsaj delno tudi posledica previsoko postavljenih ciljev. Dokaz kvalitete in solidnosti proizvodnje je tudi dejstvo, da je ena naša garnitura v znanem Neckermannovem katalogu za poletje/jesen 1984. Kot kaže, bodo naši proizvodi tudi v katalogu zima 85. Podobno velja za Quellejev katalog zima 85.

Če povzamemo nekaj bistvenih elementov, potem lahko ugotovimo, da imamo nekaj izvozno zanimivih proizvodnih programov.

To je:

- program s stavbnega pohištva,
- program masivnih proizvodov kot pol-proizvodov odnosno kot finaliziranih elementov za na zahodu zelo razširjen sistem »naredi si sam«,
- program oblazinjenega pohištva.

To je dokaz, da izvozni rezultati, čeprav v poprečju pod načrtovanim, niso slučajni, temveč so rezultat zavestne in načrtne izvozne usmeritve.

Marjan Gornjak

NOVA SPODBUDA INOVACIJSKI DEJAVNOSTI

Konkurenčna sposobnost in sposobnost ustvarjanja dohodka sta odvisni predvsem od vloženega inovacijskega znanja. Intenziteta gospodarstva je vedno manj odvisna od živega, zlasti rutinskega dela in od minulega dela v obliki samo materialnih sredstev za proizvodnjo, zato moramo v družbeno reprodukcijo vgrajevati čim več lastnega inovacijskega znanja.

Inventivna dejavnost predstavlja množično ustvarjalnost delavcev in je sestavni del rednega poslovanja Lesne.

Inventivni dosežki se prijavljajo animatorjem po temeljnih organizacijah, ki zbirajo predloge in jih z vso priloženo dokumentacijo posredujejo strokovnemu delavcu za inventivno dejavnost v lesarskem sektorju delovne skupnosti. Tu se izračuna nadomestilo inovatorju, upoštevajoč prirastek dohodka, stopnjo izvirnosti inovacije in delovno področje avtorjev. Centralna komisija na nivoju delovne organizacije odloča o višini posebnih nadomestil, sklepe centralne komisije pa potrjuje še delavski svet TOZD.

Posebna nadomestila se izračunavajo po novi tabeli, ki je usklajena s samoupravnim sporazumom o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

Avtorjem inovacij, ki prispevajo več let k prirastku dohodka, se izplača prvo nadomestilo po prvem letu, drugo nadomestilo po tretjem letu in tretje nadomestilo po petem letu uporabe inovacije. Avtorjem realiziranih inovacij se lahko dodeli akontacija v višini največ 50 % predvidenega prvega posebnega nadomestila pred potekom enega leta uporabe inovacije. V primeru prenehanja uporabe inovacije se izplača posebno nadomestilo, izračunano do zadnjega dne uporabe inovacije. Možna so tudi izplačila posebnih nadomestil za primere:

- enkratnega prirastka dohodka,
- nemožnosti ugotovitve dejanskega prirastka dohodka,
- sprejete inovacije po razpisu,
- koristen predlog ali ideja.

Število predlogov za leto 1983 je 12, od tega tehničnih izboljšav 7 in 5 koristnih predlogov. Gospodarska korist ustvarjena v letu 1983 znaša 21.110.470 din, izplačali pa smo posebna nadomestila v vrednosti 423.025 din.

V letu 1984, to je od 1. 1. do 20. 10. 1984, pa je število vseh predlogov 28, od tega tehničnih izboljšav 11 in koristnih predlogov 17. Ustvarjena gospodarska korist znaša 41.553.250,66 din, nagrade avtorjem pa znašajo 1.163.158 din.

Rezultati še niso zadovoljivi, zato ugotavljamo, da se moramo čimbolj opirati na lastne moči, na lastno znanje. Spodbujati moramo posameznike, skupine in s tem doseči množično inovativnost, ki je za ustvarjanje ozračja, za nastanek posameznikovega odnosa do dela nad vse pomembna in ustvarja potrebne okoliščine, da se lahko inovacije, ki nosijo v sebi nove tehnologije, uveljavijo.

V delovni organizaciji smo si v planske usmeritve na primerno mesto zapisali tudi pospeševanje ustvarjalnosti zaposlenih. Naš cilj je ustvariti pogoje, da bomo na deset zaposlenih v enem letu dobili eno inovacijo. Da bi to dosegli, uvajamo sodobne postopke za pospeševanje naše dejavnosti. Sodelujemo z univerzo Maribor, s sodelavci dr. Muleja, ki dela po metodi USOMID.

USOMID = usmerjena sistematična in organizirana množična inventivna dejavnost.

M. G.

Tudi letos so občinske raziskovalne skupnosti in občinski sindikalni sveti koroških občin podelile nagrade in družbena priznanja inovatorjem, raziskovalcem in animatorjem raziskovalne in inventivne dejavnosti. Svečana podelitev priznanj je bila v mesecu oktobru v naši temeljni organizaciji tovarni pohišta Pameče, ki ima na področju inovatorstva in tehničnih izboljšav za sabo že nekaj lepih uspehov. Nagrade in družbena priznanja je prejelo 26 inovatorjev in raziskovalcev. Za inventivno dejavnost so bili med sedemnajstimi nagrajenci naši sodelavci:

Bojan Cokan in Marjan Tovšak iz delovne skupnosti ter

Ivan Komprij, Peter Potočnik, Ivan Vogel, Alojz Pavše, Leopold Vivod, Dušan Valente, Peter Rener iz tovarne pohišta Prevalje.

Za raziskovalne dosežke je bilo nagrajenih devet raziskovalcev, med njimi naši sodelavci: Mirko Izak, Drago Zagorc in Karel Hauser.

Čestitamo!

Uredništvo

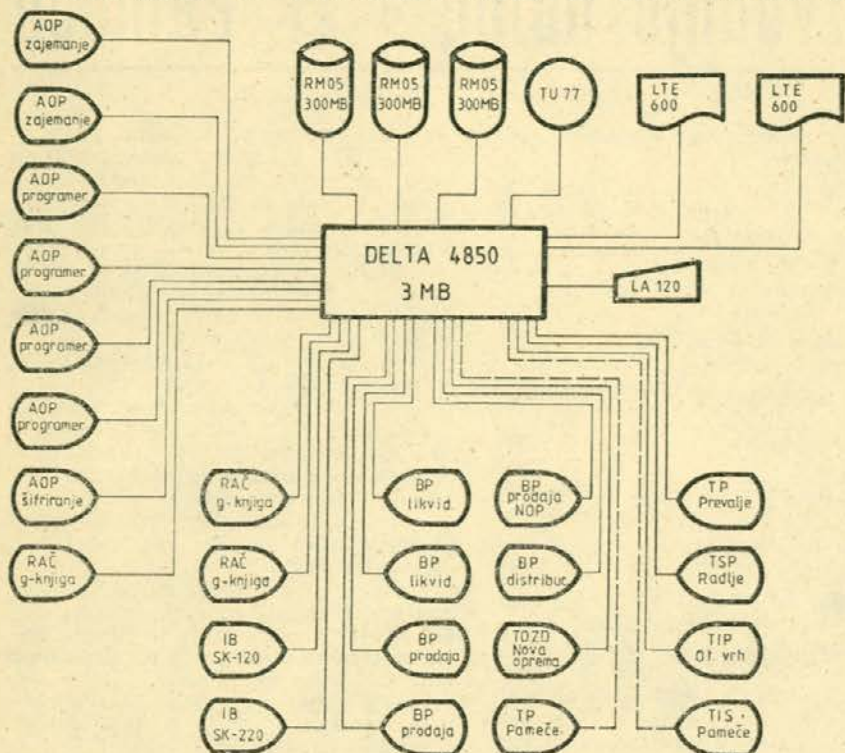
Predsednik medobčinskega sveta ZSS Vođovnik Albert izroča priznanje Bojanu Cokanu

Ivan Komprij

Karel Hauser, Drago Zagorc in Mirko Izak

LEGENDA:

- povezava je že izvedena
- - - - - povezava bo izvedena v novembru 1984
- RM05 - diskovna enota 300 MB
- LTE 600 - vrstični tiskalnik 600 vrstic/min
- TU 77 - tračna enota 800 in 1600 BPI
- LA 120 - konzolni terminal
- AOP - sektor za org. in AOP
- BP - TOZD Blagovni promet
- RAČ - računovodstvo
- IB - interna banka

Služba za AOP — avtomatsko obdelavo podatkov, je v sestavu sektorja za organizacijo in AOP v delovni skupnosti za opravljanje del skupnega pomena. Naši prostori so v poslovni stavbi v Slovenj Gradcu na Gosposvetski cesti 4. Na tej lokaciji je tudi računalnik Delta 4850. Zaenkrat imamo še povezovalo z računalniškim centrom v Ljubljani, vendar jo uporabljamo le še izjemoma in predvsem za področje gozdarstva.

Prvi kontakti z računalniki v Lesni segajo v leto 1974, ko je bila nabavljena računalniška oprema, s katero smo delali do lanskega leta. Z delom so pričeli štiri delavci, danes pa nas je 21. Zasedena imamo naslednja dela in opravila:

- 1 vodja službe
- 1 vodja obdelave
- 5 načrtovalcev
- 6 programerjev
- 2 operaterja
- 2 delavca na področju šifriranja
- 4 delavke na zajemanju podatkov.

Če pogledamo kadrovsko strukturo delavcev na AOP, je naslednja:

- 2 delavca s končano fakulteto
- 5 delavcev s končano višjo šolo
- 5 delavcev s srednješolsko izobrazbo
- 8 delavcev nima dokončane srednje šole.

V začetku leta 1983 smo resno pričeli z delom na novem računalniku Delta 4850. Sedanja konfiguracija je na sliki 1. Pričeli smo z delom na dveh terminalih, danes pa jih imamo že 24: Razen računovodstva, interne banke, blagovnega prometa in Nove opreme, kjer so terminali že dalj časa, bodo na tozdih TP Prevalje, TIP Otiški vrh, tozd Transport in servisi, TP Pameče in TSP Radlje so letos instalirani terminali.

Za organiziran pristop k pripravi obdelav za novi računalnik je bil priprav-

ljen projekt Delta. Glavni cilji tega projekta so bili:

- V čim krajšem času prenesti obstoječe obdelave na lastni računalnik,
- pripraviti enovito bazo podatkov za celo delovno organizacijo,

- za področje saldokontov, kjer smo imeli programski paket v najemu, je potrebno izdelati nov programski produkt,
- obdelave morajo biti izdelane na interaktivni osnovi z možnostmi centralnega in distribuiranega dela.

V okviru projekta Delta smo realizirali naslednje naloge, popolnoma na novo smo izdelali in vpeljali v delo naslednje projekte:

- fakturiranje in poročila iz realizacije
- likvidacija računov in materialno poslovanje
- blagovna evidenca
- naročila kupcev
- saldakonti dobaviteljev
- saldakonti kupcev
- neuspela proizvodnja
- glavna knjiga
- vzorčne ploskve

Dodelali in izboljšali smo naslednje obdelave:

- programski paket za osebne dohodke
 - gozdarske obdelave in obračun za kmete ter poročila za tozd Transport in servisi
 - programski paket za organizacijo poslovanja in analitično oceno.
- Z novim računalnikom se je povečala tudi zahtevnost del in naša odgovornost pri zaščiti podatkov, vzdrževanju sistema in vzdrževanju naše banke podatkov.

Pri projektih, ki že tečejo, je bila izpolnjena predvsem funkcija priprave knjigovodskih informacij, manj pa so bile izrabljene možnosti novih obdelav

za direktno spremljanje poslovnih dogodkov. Zato smo v mesecu juniju letos odprli projekt za kalkulacije, v septembru pa projekt za pripravo plana proizvodnje, distribucijo gotovih izdelkov in vodenje zalog.

Ta dva projekta sovpadata z namestitvami terminalov na tozdih finalne proizvodnje.

Razen tega je odprt projekt za pripravo kompleksnega kadrovske informacijskega sistema.

O dobri pripravljenosti pri prenosu obdelav in izdelavi novih projektov pričajo časi uvedbe posameznih projektov:

- osebni dohodki in vzorčne ploskve prvi mesec delovanja računalnika,
- obračun za kmete, poročila za tozd Transport in servisi ter blagovna evidenca po enem mesecu in pol,
- za gozdne sortimente 2 meseca po instalaciji računalnika,
- glavna knjiga po 3 mesecih,
- neuspela proizvodnja po 7 mesecih,
- fakturiranje, naročila kupcev in saldakonti kupcev po 10 mesecih,
- likvidacija dospelih računov, materialno poslovanje in saldakonti dobaviteljev 11 mesecev po instalaciji,
- blagovna evidenca po enem letu,
- poročila za blagovni promet in preostale gozdarske obdelave po 13 mesecih.

Pri pripravi in vpeljevanju in uvedbi projektov smo naleteli na veliko podporo in razumevanje vseh delavcev v naši DO, s katerimi smo sodelovali. Težave, ki so nastajale, so izvirale pretežno iz dejstva, ker so potencialni uporabniki vsi delavci Lesne, ki pa premalo poznajo področje informatike (izjema so le nekatere strokovne službe — IB in računovodstvo).

Zato smo morali pri pripravi in uvedbi vložiti še več naporov. Da bi nekoliko zmanjšali ta vpliv, smo se odločili, da bomo čim širši krog sodelavcev seznanili z že pripravljenimi obdelavami. Ena izmed oblik za seznanjanje vseh sodelavcev je tudi objavljanje v našem glasilu.

V naslednjih številkah Viharnika bomo v glavnih črtah predstavili projekte, ki že tečejo in širši krog ljudi seznanili z možnostmi informacij, ki jih ti projekti dajejo.

Janko Štimnikar, dipl. ing.

Nova linija za proizvodnjo oblog v TP Pameče

V TOZD TP Pameče je bila že dalj časa prisotna želja in velika potreba po spremembi tehnološkega procesa obdelave furniranih oblog. Do sedaj je delo potekalo na posameznih strojih, nepovezano. Bilo je še veliko težkega ročnega dela in izgubljenega časa pri vmesni manipulaciji materiala.

Prvotni predlog je obsegal postavitev linije za proizvodnjo oblog v tehnološkem aneksu. Izdelanih je bilo več variant postavitev, vendar smo čedalje bolj ugotavljali, da ta lokacija ne ustreza, da smo preveč utesnjeni in da je otežkočen transport. Po mnogih razgovorih med vsemi odgovornimi delavci TOZD TP Pameče in lesarskega sektorja DSSP smo se odločili za obsežnejšo in temeljitejšo rekonstrukcijo celotne strojne obdelave. Odločili smo se za postavitev linije oblog v glavno proizvodno halo, to pa je zahtevalo postavitev celega niza strojev. Pri tem smo upoštevali tehnološke procese za ostale proizvode (podboji, pohištenni elementi, rolo omarice) in poenostavili vmesni transport.

Proizvodno linijo oblog sestavljajo naslednji stroji in naprave:

1. pnevmatska dozirna miza — domače izdelave
2. dvostranski profilirni stroj — DANCKAERT (obstoječe)
3. linearna obračalna naprava — domače izdelave
4. gnana valjčna proga — domače izdelave
5. večlistna krožna žaga — PAUL (obstoječe)
6. tračni transporter — domača izdelava
7. valjčna brusilka — DANCKAERT (obstoječe)
8. razdelilni transporter — domača izdelava
9. dva dvostranska rezkarja — domača izdelava (obstoječe)

V linijo za proizvodnjo oblog smo vključili stare-obstoječe stroje. Pnev-matsko dozirno mizo, vse vmesne transporterje, obračalno napravo in razdelilni transporter, z vsemi sinhronizacijami in povezavami so izdelali delavci-vzdrževalci v mehanični delavnici TOZD TP Pameče.

S takšno postavitvijo opreme je strojna obdelava oblog od točnega dolžinskega prikroja furniranih plošč, širinskega razreza, brušenja in utorjenja oblog povezana v linijo s sinhroniziranim pretokom.

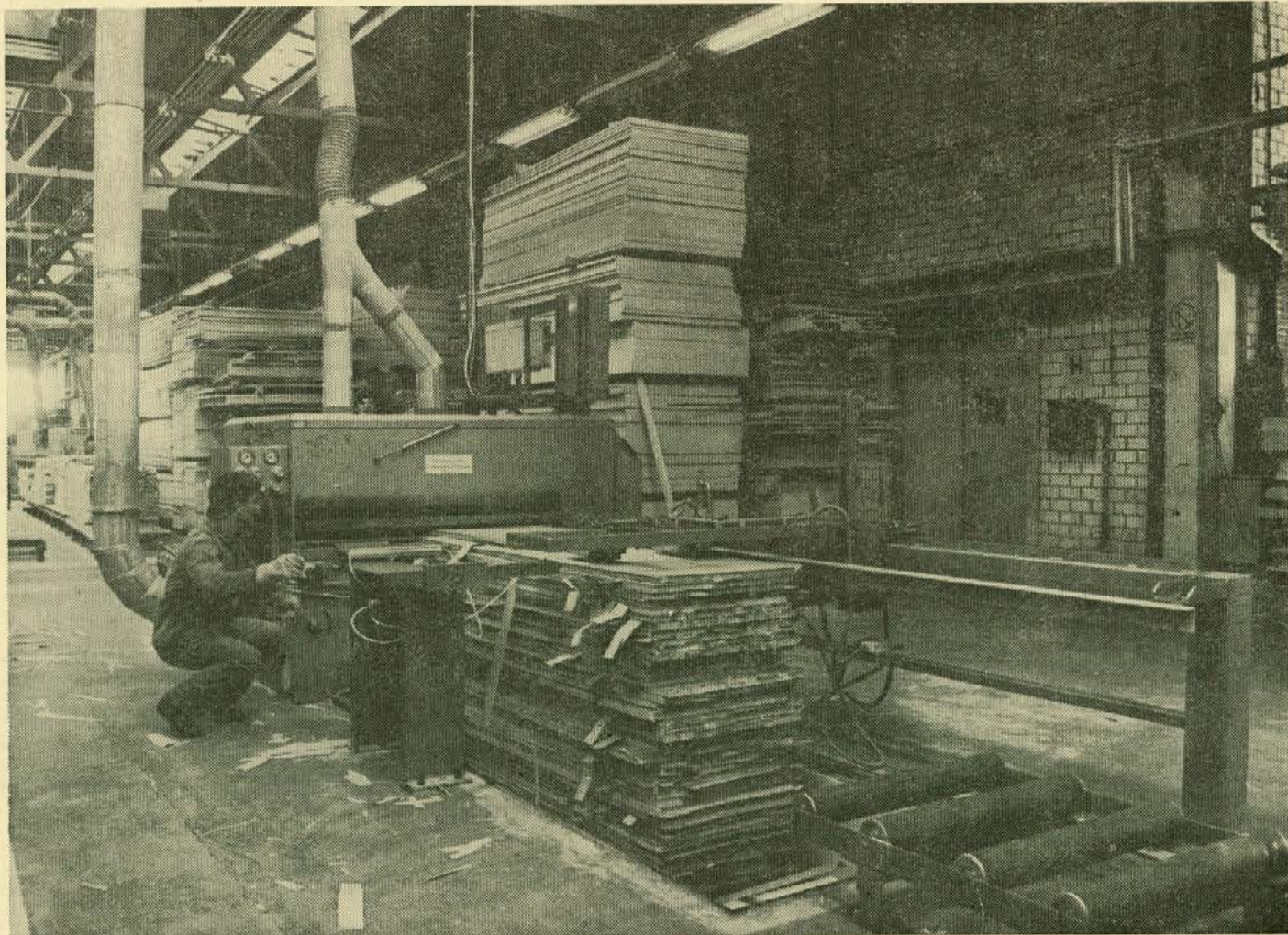
Pridobitve te rekonstrukcije so izredno velike. Naj jih nekaj naštejemo:

- humanizacija dela; odpade veliko najtežjega fizičnega dela,
- kapaciteta linije je bistveno večja od dosedanjega načina dela,
- število zaposlenih se zmanjša za 7 delavcev,
- zagotovljena je boljša kvaliteta; odpadle bodo poškodbe izdelkov, ki sedaj nastajajo pri vmesni manipulaciji,
- v strojni hali se je sprostilo veliko prostora, tako da je lažje vzdrževati proizvodni red.

Prestavitve nekaterih strojev so bile izvršene v prostih dnevih (sobote, nedelje) že v mesecu maju in juniju. Postavitev same linije pa je potekala med rednim letnim remontom.

Linija sedaj v veliko zadovoljstvo vseh uspešno obratuje in tudi dosega planirano kapaciteto.

Ana Stumpf dipl. ing.

ZA BOLJŠI STANDARD KMETOV TOK RAVNE

Temeljna organizacija kooperantov gozdarstva Ravne je nedvomno največ naredila na področju socialne varnosti kmeta. Nikomur niso neznani uspehi pri urejanju kmečkega turizma, napeljavi telefonov v kmečke hiše in izgradnji cest. Pred štirimi leti pa so analizirali stanje stanovanjskih objektov kmetov in ugotovili, da živi v slabih stanovanjskih razmerah najmanj 350 kmetov. Odločili so se, da bodo kmetom omogočili izgradnjo novih kmečkih domov in začeli zbirati sredstva za kredite. Nekaj denarja so zbrali s samopripevkom kmetov, z združevanjem dobička hranilne kreditne službe preteklega leta skupaj s KZ Trata Prevalje in z denarno kreditnimi sredstvi organizacije Zveza borcev. Vsa ta sredstva so oplenili preko Hranilnice.

Sedaj obnavlja stanovanjske objekte že 80 kmetov kooperantov. TOK Ravne sodeluje z njimi tako, da jim organizira projekte, pomaga pri pridobivanju gradbene dokumentacije, vrši gradbeni nadzor in seveda s stanovanjskimi krediti. Od leta 1981 do 1985 so odobrili stanovanjski kredit 81 prosilcem v znesku 12.702.000,00 din. Kmet lahko še z lastno vezavo opleniti lastna denarna sredstva tako, da vsi skupaj razpolagajo s preko 15.000.000,00 din kreditnih sredstev.

Poleg tega so si delavci TOK Ravne zadali nalogo, da bodo tudi letos in v prihodnjih letih pomagali vsaj enemu kmetu »brez strehe« in s tem počasi reševali najbolj problematične primere.

O NESMOTRNIH NALOŽBAH V LESNI JE RAZPRAVLJALA DELAVSKA KONTROLA

Na osnovi sklepa izvršnega odbora konference sindikata Lesne naj bi delavske kontrole po temeljnih organizacijah ugotovile, kje in koliko je po TOZD strojev in naprav, ki niso bili instalirani. Delavska kontrola je na 2. seji na osnovi analize in trditve strokovnih služb ter poslovnega odbora ugotovila, da poleg tračne žage Canali, mlina za skorjo in stroja POSTFORMING za robno obdelavo, po temeljnih organizacijah ni večjih strojev, ki niso bili aktivirani v obdobju zadnjih nekaj let.

Analiza, zakaj je prišlo do nabave tračne žage za žagalnico Mušenik, je delno pripravljena. Delavska kontrola želi od nekaterih delavcev, ki so bili na odgovornih delovnih mestih v času odločitev o nabavi tračne žage, še dodatne obrazložitve. Ko bodo te obrazložitve pripravljene (rok je 15 november), bo analiza s sklepi delavske kontrole objavljena v VIHARNIKU.

Delavska kontrola Lesne je predlagala, naj o nabavi naprav za kurjenje skorje in stroja postforming razpravlja delavska kontrola TOZD TIP Otiški vrh in ugotovi, kdo je sodeloval pri nabavi teh strojev. Za stroj postforming za robno obdelavo, ki naj bi bil instaliran v TIP za izdelavo pohištenih elementov, naj pripravi poročilo tudi TOZD Blagovni promet z analizo prodaje teh elementov na trgu. I. Robnik

ALI SMO DUHOVITI? Vključimo se! Podpišimo k sliki besedilo. Naslov uredništva je poznan — Lesna Slovenj Gradec, uredništvo VIHARNIKA, Vorančev trg 2, Slovenj Gradec.

Najbolj duhovita besedila bomo objavili v naslednji številki VIHARNIKA. — Pohitimo!

Uredništvo zbira prispevke do 20. novembra 1984.

PRAPER JAKOB, p. d. Enci je z gradnjo pričel pred tremi leti. Velika hiša bo imela poleg bivalnih prostorov še tri sobe za kmečki turizem. Z gradnjo hitijo, ker želijo že prihodnje leto živeti v novi hiši.

LINGOVA kmetija, kjer živi družina Potočnih Hermana, leži tik ob meji na Belšaku nad Prevaljami. Stanovanjsko hišo so pričeli graditi pred štirimi leti. Predvidevajo, da bo hiša vseljiva že prihodnje leto.

Pri izgradnji niso imeli posebnih problemov. Material so kupili že pred pričetkom gradnje in nadaljevali z deli v glavnem z lastnimi sredstvi.

Na **BELŠAKU** nad Prevaljami gradi tudi Hali Aleš, p. d. OLN stanovanjsko hišo za svojo štiričlansko družino. S pomočjo kreditnih sredstev, strokovnimi nasveti in drugimi informacijami TOK Ravne bi hišo radi končali do prihodnjega leta.

Mednarodni sejem pohištva - Milano '84

Italijani slovijo kot svetovno znani oblikovalci na vseh področjih industrijskega oblikovanja. Ena značilnosti italijanskega oblikovanja je v raznolikosti materialov v določnem sklopu oz. izdelku. So specialisti za oblikovanje kovin, stekla, plastike, kamna, lesa in ostalih materialov. Velik poudarek je na površinski obdelavi izdelkov, vse je na nivoju visokega sijaja, mat in polmat površin pa skoraj ne poznajo.

Letošnji sejem pohištva v Milanu je bil prava osvežitev za vse oblikovalce. Poudarek je bil izključno na oblazinjnem pohištvu, od katerega je bilo ca. 40% namenjenega trgu Bližnjega vzhoda (sem spadajo bogate garniture iz svile, okrašene z zlatimi vrvicami in podobnimi okraski, ki se vklapljujejo v orientalski ambient).

Oblazinjeno pohištvo, ki je bilo prikazano na sejmu, bi lahko razdelili na postelje in sedežno pohištvo.

a) Postelje

Tu prevladujejo na videz enostavna kovinska ogrodja, ki so površinsko obdelana ali prekrita s tekstilom, usnjem ali lesom. Podlaga vzmetenja je navadno kovinska mreža ali prožne letve iz vezane plošče, ki so vgrajene v kovinski okvir.

Tako kot letos v Kölnu in Kopenhagnu je bilo tudi v Milanu veliko pomožnih zložljivih ležišč. Ta ležišča sestavljajo preklonno kovinsko ogrodje z nosilno mrežo in vzmetnica debeline 8 cm; so primerna kot priložnostna ležišča, po uporabi se zložijo in shranijo.

Letošnja novost so vzmetnice »MAGNIFLEX«, ki so vakuumsko pakirane v rolo. Dimenzija tako pakirane vzmetnice za ležišče 190x90 cm je kartonski paket 90x25x25 (cm). Ko takšno vzmetnico razvijemo, se samodejno formira do normalne debeline in je po dveh urah uporabna.

b) Sedežno pohištvo

Pri sedežnem pohištvu se pojavlja tudi vedno več garnitur z mehanizmi, ki omogočajo zelo hitro in elegantno preureditev sedežnega elementa v posteljo in obratno.

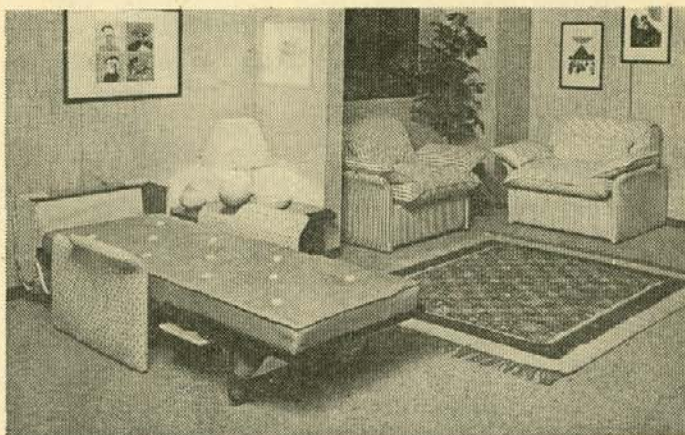
Nepogrešljiv material pri sedežnem pohištvu sodobnih oblik je oprijemni trak, ki služi za pritrditev vrhnjih blazin na postelje in sedežne garniture, omogoča svobodnejše oblikovanje izdelka in poenostavitev marsikaterih detajlov in faz dela v proizvodnji.

Tudi tkanine postajajo pri oblazinjnem pohištvu čedalje pomembnejše. Ponudba je dosegla vrh tako z izredno lahкими tiskanimi platni kot z dragimi razkošnimi žameti nežnih barv. Kot vzorci prevladujejo geometrijski motivi, ki so gosto posejani po vsej površini, poslavlja pa se enobarvnost in klasični motivi.

Marjan Tovšak

Vakuumsko pakirana vzmetnica »MAGNIFLEKS«

Sodobni mehanizmi omogočajo hitro in elegantno preureditev sedežnega elementa v ležišče in obratno

NOVEMBER – MESEC BOJA PROTI ALKOHOLIZMU

Pomagajmo alkoholiku

V mesecu novembru, mesecu boja proti alkoholizmu, ponavadi spregovorimo o tej problematiki, čeprav bi ji morala biti posvečena velika skrb skozi vse leto, saj je alkoholizem ena izmed najhujših bolezni, hujša je kot rak, ki se ga danes tako zelo bojimo. Zaradi raka umirajo ljudje povprečno 10 let prej, zaradi posledic alkoholizma pa je tudi 15 let krajša pričakovana življenjska doba.

Akoholizem je smrtna bolezen. Po nekaterih gledanjih je to tipično socialno infekcijska bolezen in je potrebno ravnati z njo po vseh pravih socialne medicine ter upoštevati povzročitelja (agens), vstopna vrata, sprejemljivost za bolezen, pota širjenja... Delo bi moralo potekati stalno, vanj naj bi bili vključeni najvišji kreativni faktorji v družbi.

V naslednjih vrsticah bom poizkušal prikazati infekcijski krog in možne vplive nanj.

I. POVZROČITELJ (AGENS)

Alkohol je infektivni agens, ki je prisoten povsod po zelo zmerni ceni. Skoraj ni družine, ki bi ne imela na zalogi alkoholne pijače. Ne mislim, da bi bila potrebna prepoved proizvodnje in porabe, možni pa bi bili gospodarski vplivi za preusmeritev v drugačno, bolj zdravo porabo sadja. Tudi davčna politika bi lahko imela določen vpliv... Vem, da vse to problemov ne more rešiti, vendar, če imamo visoko proizvodnjo alkohola, računamo na lep dohodek od tega in smo veseli, da vse te količine nekdo popije. Ali se ne kaže v tem naša dvojna morala?

II. VHODNA VRATA so naše družbene norme in polno opravičil za popivanje. Lažna solidarnost z ljudmi, ki pijejo, je vsakdanji pojav. Takoj, ko se srečamo z alkoholikom in bi bilo potrebno kaj ukreniti, smo polni pomislekov. Sodelavci s predpostavlj-

nimi vred, prikrivajo pijančevanje v svojih obratih.

(Mimogrede: v SR Hrvatski so sprejeli zakon, po katerem je kaznovan tudi delovodja, če ne ukrepa proti delavcu, ki je vinjen na delovnem mestu.) Skozi zgodovino smo ustvarili ogromno napitnic, pivskih pesmi in tudi te vzpodbujajo ljudi k pitju. Ugotovili so namreč, da ljudje, ki se imajo za zmerne pivce, ob poslušanju teh pesmi pijejo več, alkoholik pa se tudi takoj odpravi pit.

III. POTA ŠIRJENJA

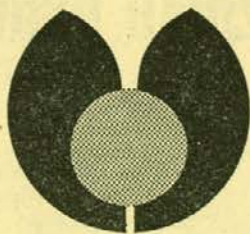
Alkohol je dostopen ob vsaki uri in ob vsaki priliki. Ni športne prireditve in ne kulturne, kjer ga ne bi ponujali ali prodajali. Veliko je primitivnih gostiln, kjer točijo samo pijačo, ni pa mogoče dobiti jedilne. Celo v slaščičarnah alkohola nikoli ne zmanjka. Skoraj v vsakem društvu načrtujejo dohodek na raznih prireditvah prav od prodaje alkohola.

Če hočemo narediti kaj na področju preprečevanja, bo morala družba tu reči kaj

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA

ZA KMETIJSTVO

PRILOGA ZA KMETIJSTVO Izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska c. 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Klišeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1984.

LETO IV — ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1984

POSTNINA PLAČANA

Skrajševanje poporodnega premora pri kravah

Po podatkih ŽPS (1984) je trajal poporodni premor pri 9.267 kravah v Sloveniji na družbenih posestvih v letu 1983 121 dni (od 74 do 244 dni) in pri 38.233 kravah v A kontroli v zasebni reji 117 dni (od 80 do 161 dni). V letu 1982 sta bili ti vrednosti nižji: 114 dni in 110 dni. Poporodni premor se pri kravah na posestvih in kmetijah s tržno proizvodnjo mleka podaljšuje.

Ob vprašanju, kako skrajšati poporodni premor pri kravah, se logično postavi tudi vprašanje: zakaj skrajšati poporodni premor pri kravah? Odgovor na to vprašanje najdemo v vplivih dolžine poporodnega premora na gospodarnost proizvodnje v reji govedi.

Iz številnih študij pri nas in v svetu izhajamo, da omogočajo krave, pri katerih traja DMT 365 dni, najvišji dohodek za rejca. To pomeni, da prinaša podaljšanje trajanja poporodnega premora nad 80 dni rejcem izgubo. Ta izguba je v različnih deželah različno ocenjena. Izhajamo iz naslednjih zakonitosti:

1. Nižja mlečnost

Pri podaljšanem poporodnem premoru se zniža poprečna mlečnost krav na krmni dan. V podaljšani laktaciji je povečano število dni z nizko mlečnostjo, kot to prikazujemo na primeru:

DMT	365 dni	400 dni
brejost	285 dni	285 dni
suha doba	60 dni	60 dni
poporodni premor	80 dni	115 dni + 35 dni × 71
		= 245 l mleka
mlečnost	4500 l	4745 l
mlečnost na krmni dan	12,33 l	11,86 l
		— 0,47 l × 400 = 188 l :
		: 35 dni
		= 5,37 l/dan

Pri poprečni mlečnosti 4500 l mleka po kravi izgubimo vsak dan podaljšanega poporodnega premora preko 5 l mleka po kravi. Na družbenih posestvih smo, če računamo s to vrednostjo, izgubili v letu 1983 okrog 2 milijona litrov mleka, kar predstavlja obrat s 400 kravami. Pri kravah v A kontroli pa smo izgubili okrog 7 milijonov litrov mleka, kar predstavlja 1556 krav s proizvodnjo 4500 l mleka.

2. Manjše število rojenih telet

Ob 80 dni dolgem poporodnem premoru dobimo od vsake krave eno tele letno. Vsak dan podaljšanega poporodnega premora nad 80 dnevno izgubimo 1/365 vrednosti teleta. Na družbenih posestvih smo v letu 1983 izgubili zaradi podaljšanega poporodnega premora 1041 telet in pri kravah v A kontroli v zasebni reji 3875 telet.

3. Amortizacija hleva in opreme obremenjuje vsak liter mleka. Pri nižji mlečnosti mora proizvedena količina mleka in telet nositi te stroške. Polna lastna cena mleka in telet je zato višja.

4. Ista zakonitost velja pri obračunu amortizacije krave.

5. Delo predstavlja v največji meri stalen strošek pri reji krav. Pri nižji mlečnosti na krmni dan in pri manjšem številu telet je ta strošek na enoto proizvoda višji.

6. Ista zakonitost velja pri obračunu zunanjih stroškov proizvodnje (skupni stroški TOZD, datavte).

7. Stroški vzdrževalne krme za krave so enaki ne glede na višino proizvodnje. Pri nižji mlečnosti in manjšem številu rojenih telet so stroški vzdrževalne krme na enoto proizvoda višji.

8. Pri podaljšanem poporodnem premoru so v času osemnemanja pogosto potrebni veterinarski ukrepi (zdravljenje). To predstavlja dodaten strošek proizvodnje.

9. Pri podaljšani DMT je skupna življenjska proizvodnja krave nižja, manj telic je na razpolago za obnovo črede, obenem pa so plodnostne motnje pogost vzrok za predčasno izločitev krav iz reje. S tem je prizadet selekcijski napredek v čredi.

Vseh 9 navedenih postavk predstavlja neposredno in posredno izgubo dohodka za vsak dan, kar se DMT podaljša nad 365 dni. Za slovenske razmere ocenjujemo, da znaša ta izguba od 200,00 din do 350,00 din za podaljšani dan.

Vzroki za podaljševanje poporodnega premora in s tem DMT pri kravah so različni. Vedno se moramo zavedati, da na plodnost krav v največji meri vpliva človek, njegovo delo in njegovo znanje. V slovenskih razmerah ocenjujemo, da je v urejenih razmerah preko 50 % plodnostnih motenj pri kravah vezanih na napake pri delu v prehrani krav.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tudi pri „Munku“ Vužniku uspešno gospodari ženska

Konec septembra letos je srečna v krogu svojih otrok in teh, ki jo spoštujejo in radi imajo, praznovala svoj lepi življenjski praznik: srečanje z Abrahamom, kakor se drugače pravi 50-letnici človeškega življenja. Angelca Gorenšek, Vužnička, ali »Munkinja«, kakor bi ji rekel Voranc. Prav in primerno je, da se ozremo nazaj na teh njenih 50 let, ki jih je preživela. Zakaj? Zato, ker ji, odkar se je v Črnečah rodila, ni bilo zmeraj lepo. Poleg srečnih dni, ki jih je doživljala, poleg sonca, ki ji je dvakrat za kratek čas posijalo na življenjsko pot, so se vsakokrat grma-

dili tudi črni oblaki, znanilci nesreče in zle usode. Ta zla usoda jo je kar dvakrat najtežje prizadela z izgubo moža in vsakokrat preusmerila njeno življenje. Ko je po mnogo prezgodnji smrti svojega drugega moža Antona Gorenškega, Vužnika, sama zares postala Vužnička in je morala sama zagospodariti in poprijeti na Vužnikovi kmetiji, ki je znana kot ena najtežavnejših v Podgori in v vseh Kotljah sploh, so se mnogi zbalili in bili zanj v skrbeh. Vpraševali so se, kako bo šlo naprej, če bo zmogla sama nositi breme, ki je z vso svojo težo pritisnilo nanjo. Otroci so

bili takrat še majhni, pa tudi tega in onega, kar imajo sedaj, pri Vužniku tedaj še ni bilo.

Toda tisti, ki so dobro poznali njen značaj, njeno voljo, ki so jo neusmiljeni udarci usode le še bolj utrdili in učvrstili, se tega niso nikoli bali. Vedeli so sicer, da bo nekaj časa hudo in težko zanj, toda dvomili niso. Trdno so verjeli, da bo zagospodarila na kmetiji, da bo svojim otrokom ohranila dom, Vužnikov grunt. In tako je tudi bilo. Hudo, težko je bilo. Toda ni obupala. In zato se lahko danes s ponosom ozre nazaj, na te hude in težke čase, ki jih je pre-

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na plodnost vpliva oskrba krav z vsemi hranilnimi snovmi: energijo, beljakovinami, rudninskimi snovmi in vitamini. Posledice napačne prehrane so opazne že pri vzreji telic do spolne zrelosti. Posebno mesto zavzemajo pri vplivih prehrane na plodnost napake pri krmljenju krav v prvih mesecih po telitvi in napake pri krmljenju presušenih krav (Orešnik, 1983).

Od vseh možnih vzrokov lahko posebej predstavimo probleme, ki nastajajo v prehrani krav ob krmljenju z obrokom, sestavljenim pretežno iz koruzne silaže. Koruzna silaža je kvalitetno krmilo s celo vrsto pomanjkljivosti. Dobra koruzna silaža vsebuje veliko energije, malo beljakovin, malo rudninskih snovi in malo vitaminov. Stroji za spravilo koruzne silaže so danes pripravljani tako, da koruzo razrežejo na drobne delce. Taka koruzna silaža je v bistvu že koncentrat, surova vlaknina v njej ne opravlja svoje polne fiziološke funkcije. Slaba koruzna silaža (mokra, prezgodaj silirana koruza) pa nima niti primerne energetske vrednosti.

Zaradi vseh teh pomanjkljivosti imamo pri krmljenju krav z velikimi količinami koruzne silaže pogosto probleme s plodnostjo. Problemi nastajajo zaradi različnih pomanjkljivosti v obroku.

1. Nezadostna oskrba krav z beljakovinami

Dobra koruzna silaža omogoča oskrbo krav z energijo za vzdrževalne potrebe in za proizvodnjo 121 do 141 mleka na dan. Pri beljakovinah so krave ob koruzni silaži oskrbljene za vzdrževanje in proizvodnjo 41 do 61 mleka dnevno. Če ne dopolnimo obroka z beljakovinskimi krmili, nastajajo plodnostne motnje kot posledica neuravnovešene presnove beljakovin v organizmu.

2. Kot vir surovih beljakovin uporabljajo rejci pogosto ureo v obroku za krave. Previsoke količine uree v obroku (nad 100 g N/dan) neugodno vplivajo na reprodukcijske procese pri kravah.

3. Neprimerna fiziološka struktura obroka

Kot vir beljakovin dodajamo kravam največkrat koncentrate. Za visoko mlečnost so potrebne visoke količine beljakovinskih koncentratov. Ker drobno narezana koruzna silaža ne vsebuje primerne surove vlaknine, so ob tem brez dodatka zadostnih količin sena prizadeti procesi prebave v vampu. Klinične, še zlasti pa so pomembne subklinične acidoze, pa so eden od pomembnih vzrokov plodnostnih motenj.

4. Pomanjkljiva oskrba z energijo

Silaža iz koruze, silirane v mlečni zrelosti, vsebuje nizke koncentracije energije. Pomanjkljiva oskrba krav z energijo je eden pomembnih vzrokov plodnostnih motenj pri kravah.

5. Preobilna oskrba krav z energijo

5.1. **Obrok za telice**, sestavljen pretežno iz koruzne silaže, vsebuje previsoke količine energije. Telice se ob tem zamastijo, presnova se jim usmeri v anabolično smer. Debele telice imajo težave s plodnostjo ob pripuščanju, ob telitvi in še kasneje v prvi in naslednjih laktacijah.

5.2. **Obrok za presušene krave**, sestavljen pretežno iz koruzne silaže, tudi za te živali vsebuje preveč energije. Krave se ob tem zamastijo. Po telitvi debele krave obolevajo

za številnimi presnovnimi boleznimi (sindrom debelih krav), plodnostne motnje so pri njih zelo pogoste.

6. Napačna oskrba z rudninskimi snovmi

Z obrokom sestavljenim pretežno iz koruzne silaže težko oskrbimo krave in telice z zadostnimi količinami rudninskih snovi. Potrebni so posebni mineralni dodatki. Ob nizki mlečnosti in manjših količinah beljakovinskih krmil bi morali ti vsebovati Ca in P v razmerju 2 : 1 ter veliko natrija. Če pa krmimo velike količine beljakovinskih krmil, potem ti že vsebujejo tudi veliko fosforja. Mineralni dodatek mora zato vsebovati več kalcija, manj fosforja in veliko natrija. Če teh zakonitosti ne upoštevamo, smo kaznovani z motnjami v plodnosti pri kravah.

7. Pomanjkljiva oskrba z vitamini

Koruzna silaža vsebuje nizke količine vitaminov. V teku siliranja in skladiščenja v silaži vitamini oz. provitamini A, D in E še nadalje propadajo. Predpogoj za dobro plodnost je dokrmeljevanje krav z vitaminskim oziroma mineralno vitaminskim dodatkom. Pri tem moramo opozoriti še na pomanjkljivost v sestavi mineralno vitaminskih dodatkov proizvedenih v Sloveniji. Ti dodatki vsebujejo vitamin A v čisti obliki. V zadnjem času pa se vse bolj dokazuje tudi neposreden vitaminski učinek β -karotina, β -karotin, ki ga še vedno ocenjujemo največkrat le kot provitamin vitamina A, ima tudi samostojen vitaminski učinek (Lindner in Gadiant 1982). Potreben je za normalno funkcijo rumenega telesa v estričnem ciklusu in v rejosti krav. V koruzni silaži ga najdemo v zelo nizkih količinah, tudi v koncentratih, premiksah in mineralno vitaminskih dodatkih ga ni. Pomanjkanje β -karotina v obroku povzroča pri kravah motnje v plodnosti (slabšo koncepcijo, zgodnjo embrionalno smrtnost, abortuse, cistične spremembe na jajčnikih, slabšo vitalnost telet).

Oskrba z zadostnimi količinami vseh potrebnih hranilnih snovi je pri obroku, sestavljenem pretežno iz koruzne silaže, problematična. Koruzna silaža ima pri krmljenju krav molznic več negativnih kot pozitivnih učinkov. Ena pozitivnih strani koruzne silaže naj bi bila visoka količina pridelane suhe snovi na hektar obdelovalne površine. Vendar tudi ta prednost ne velja za vso Slovenijo, če jo primerjamo s pridelki trave ali travno deteljnih mešanic. Korošec in sodelavci (1981) so dokazali, da lahko na večini slovenskih kmetijskih površin pridelamo s travami, deteljami ali travno-deteljnimi mešanicami prav toliko suhe snovi na hektar kot s koruzo. Ob tem pa s travami ali deteljami pridelamo trikrat več beljakovin, več rudninskih snovi in več vitaminov kot s koruzo.

Zaključki, ki izhajajo iz teh ugotovitev so jasni.

1. Visok delež koruzne silaže v obroku otežkoča oskrbo in vzdrževanje presnovnega ravnotežja vseh hranilnih snovi v organizmu krav, kar ima za posledice motnje v plodnosti krav in podaljšan poporodni premor.

2. Ker lahko s travo in travno deteljnimi mešanicami pridelamo na hektar več hranilnih snovi v obliki, ki je primernejša za krave kot koruzna silaža, se morajo rejci s tržno usmerjeno proizvodnjo mleka usmeriti tudi v pridelovanje krme, ki je za krave primernejša, kot je koruzna silaža. To je eden izmed ukrepov za skrajševanje poporodnega premora pri kravah.

Andrej Orešnik

živela. Njeni otroci, sorodniki, sosedje, znanci in prijatelji so tudi lahko upravičeno ponosni nanjo. Ponosni so na Angelco, gospodinjno Vužnikove — »Munkove« hiše v Podgori, ki z njo zopet pridobiva sloves in veljavo, ki jo je imela že nekoč.

Vužnikova kmetija skupaj s travnikom Bazovico meri blizu 28 ha, od tega je znotranjščine ca. 12 ha, ostalo je pa gozd, ki pa je zmanjšan zaradi nove ceste proti Ivarčkemu jezeru, ki ga je presekala po vsej dolžini.

Gornje polje se meliorira, planira in drenažira, to pa mnogo stane, bo pa od tega tudi velika korist.

Traktor in drugi stroji so pri hiši in v hiši. V hlevu je 16 glav goveje živine, od tega 6 krav mlekaric. Mleka je bilo v lanskem letu oddano s kmetije 14—15.000 litrov in nekaj pitancev.

Za delo sta le Angelca in Ančka, medtem ko si babica Angela nalaga že 8 križ na ramena in težjih del ne zmore več.

Veliko upanje pa so sinovi, ki hitro rastejo. Damjan je že pri vojaki, kmalu bosta šla za njim tudi Matejko in Romč.

Angela Gorenšek

Naj končam s starim slovenskim pregovorom. »Za dežjem sonce mora priti!« Za hudim srečen človek mora biti!

Še na mnoga zdrava leta Angelca-Vužnička!

Rok Gorenšek

»To je pa zato,« odgovori kmetica: »ker sta pri hiši sedaj po navadi za delo sposobna samo gospodar in gospodinja, dela je pa dosti in zato naši moški ne utegnejo. Hlapcev pa nimamo več, ker imamo pri vsaki hiši traktor.«

Ob koncu je sledil še pozdrav godcem: »Ansamblu BOŽANK« s prošnjo, da zaigra za ples in dobro voljo ter poziv direktorju TZO »TRATA« KKZ, da si izbere plesalko in otvori ples.

Srečanje kmetov na Šentanelu je bilo ob lepem vremenu in pa tudi po zaslugi sodelavcev TOZD »MESNINA« in ansambla BOŽANK enkratno in nepozabno. Največ pa so seveda za to prispevali s svojo dobro voljo kmetje — udeleženci tega srečanja sami.

Naj to srečanje kmetov članov koroške kmetijske zadruga ne bo zadnje, saj si takih srečanj tudi v bodoče še želimo.

Dovoljujem si pa pripombo, da sta bili obe dosedanji srečanja »ODOR« na Dobravi in »TRATA« na Šentanelu, preozki in preveč zaprti. Takšna srečanja naših ljudi bi bilo treba izkoristiti za širše spoznavanje kmetov iz celega koroškega področja oziroma celotne koroške kmetijske zadruga med seboj. Morda bi bilo dobro, ko bi v bodoče TZO, prirediteljica takega srečanja povabila tudi večje število kmetov, članov koroške kmetijske zadruga iz ostalih TZO, kakor tudi delavcev zaposlenih v zadrugi.

To bi prav gotovo dalo pozitivne rezultate, saj bi se ljudje na teh srečanjih med seboj še bolj spoznali in se po domače sproščeno pogovorili in poveselili.

Rok Gorenšek

Na Šentanelu je bilo lušno...

V soboto, 29. septembra 1984 je bilo ob lepem sončnem vremenu v Šentanelu, v naši lepi, za kmečki turizem, preurejeni vasi uspelo in lušno srečanje kmetov članov koroške kmetijske zadruga, temeljne zadruga organizacije »TRATA« Prevalje. Srečanja, ki se ga je udeležilo kakih 600 ljudi, se je pričelo ob 11. uri dopoldan. Tedaj so namreč na oder stopili »Šentanevski pavri« ter pod vodstvom svojega dirigenta ing. Mitja Šipka za uvod zapeli našo slovensko narodno.

Napovedovalec je pozdravil prisotne:

»Spoštovani, dovolite mi, da v imenu KKZ TZO »TRATA« Prevalje — organizatorja in prireditelja tega srečanja kmetov — članov zadruga tu na Šentanelu toplo in pristrčno pozdravim vse, ki smo jih povabili na to srečanje, pa če so navzoči ali pa jih ni.

Pozdravljam: predsednika SO Ravne na Koroškem Maksa Večka, predsednika IS SO Ravne na Koroškem Pačnika, glavnega direktorja KKZ ing. Ivana Uršiča, predstavnike KKZ, TOZD »LEDINA« iz Slovenj Gradca, KKZ TZO »ODOR« iz Dravograda, TOZD »MESNINA« iz Dravograda in predstavnike DSSS iz Slovenj Gradca, predstavnike koroške zadruga hranilno-kreditne službe Slovenj Gradec, predstavnike koroškega veterinarskega zavoda DE Prevalje, predstavnike samoupravnega sklada za intervencije v kmetijstvu SO Ravne na Koroškem, predstavnike družbenopolitičnih organizacij občine Ravne na Koroškem.

Posebno topel in pristrčen pozdrav pa velja seveda vam našim kmetom, članom naše KKZ TZO »TRATA« Prevalje in vsem sodelavcem in sodelavkam KKZ TZO »TRATA« Prevalje.

Dovolite mi tudi, da se pristrčno zahvalim najprej TZO »TRATA« Preva-

lje, posebno njeni pospeševalni službi za organizacijo tega srečanja

za pomoč pa: turističnemu društvu Šentanel

pevcem: »Šentanevskim pavrom« folklorni skupini iz Šentanela samoupravnemu skladu za intervencije v kmetijstvu Ravne na Koroškem sodelavkam in sodelavcem TOZD »MESNINA« KKZ, ki bodo poskrbeli za dobro počutje naših železcev na tem srečanju in vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je do tega srečanja sploh prišlo.

Sledil je slavnostni govor direktorja KKZ TZO »TRATA« tov. ing. Jožeta Pratkanarja.

Šentanevski pavri so zapeli dve slovenski koroški narodni. Govoril je predsednik IS SO Ravne na Koroškem tov. Pačnik. Navzoče je pozdravil zastopnik koroškega veterinarskega zavoda mag. Rudi Čretnik. Pozdravil je zastopnik turističnega društva Šentanel tov. Franc Vauh. Burno pozdravljeno so zaplesali prikupni fantje in dekleta folklorne skupine Šentanela.

Spored sta popestrila vica: Petelin, pes in bik so v neki zadrugi dali odpoled. Ko so jih vprašali zakaj, so odgovorili. Petelin: »Mene ne rabijo! Bolj zgodaj kot jih zbudim, bolj dolgo ležijo.« Pes: »Mene tudi ne rabijo, bolj lajam in varujem, bolj kradejo.« Bik: »Mene pa še najmanj. Krave na farmah in pri kmetih veterinarji umetno osemenujejo, tistih osem žensk v pisarni zadruga je pa še za direktorja premalo.«

Turist vpraša v neki vasi kmetico, zakaj imajo pri hiši tako malo otrok.

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH V KNJIGARNI MLADINSKE KNJIGE SLOVENJ GRADEC:

Haus H. Göres: Velika knjiga o gradnjah

To je zanimiv priročnik, ki bo pritegnil vsakogar, ki skuša zgraditi, izboljšati ali oplešati svoj dom. Knjiga vsebuje več poglavij: Načrtovanje, Zemeljska dela, Betonska dela, Zidarska dela, Toplotna in zvočna izolacija, Les in lesne konstrukcije in še o mnogočem nas pouči. V zadnjem delu knjige bo našel bralec vrsto podatkov o gradbenih materialih in izdelkih, ki jih nudijo naše delovne organizacije. Knjigo je izdala Tehnična založba Slovenije, cena 2000 din.

Tudi letos vam v mesecu knjige (od 15. 10. do 15. 11. 1984) Mladinska knjiga ponuja že tradicionalni 10-odstotni popust za veliko število knjig. Posebnost letošnje ponudbe so knjižne nagrade, ki si jo pridobite pri nakupu v vrednosti nad 1000 din.

Pri nakupu za gotovino vam priznamo na znižano ceno še 15 odstotkov popusta.

Vabimo vas, da se oglasite v naši knjigarni in izrabite to enkratno ugodno priložnost.

Ob mesecu varčevanja . . .

Mesec oktober je že tradicionalno priznan kot mesec varčevanja, zato se že po običaju in po dolžnosti v varčevanje vključuje tudi koroška hranilnica, v katero je vključenih nad 8000 varčevalcev v glavnem kmetov koope- rantov celotne Koroške regije, ki združujejo v tej svoji hranilni službi nad 250 milijonov din svojih začasnih prihrankov. Iz zgodovine hranilništva ugotovimo, da spadamo Slovenci med narode z najdaljšo tradicijo hranilništva ter varčevanja oziroma, da spadamo sploh med ustanovitelje modernega hranilništva, saj smo že v letu 1982 praznovali 100-letnico združnega hranilništva, kar je vsekakor častitljiv jubilej in kar zgovorno priča, da je bilo hranilništvo kmetom življenjsko potrebno in koristno. Ko obravnavamo sedanje velike tehnološke spremembe v smeri modernizacije našega tudi hribovskega kmetijstva moramo priznati, da je bila z vsemi pospeševalnimi akcijami tesno povezana tudi hranilno kreditna služba, ki je vse investicijske programe podprla s krediti ter omogočila njihovo uresničitev. Tako je postala skupna koroška hranilno kreditna služba nepogrešljiva denarna ustanova kmetijstva Koroške regije, tako zasebna kot tudi družbeno organizirane kmetijske proizvodnje. Prek te hranilnice so se poleg lastnih hranilnih vlog usmerjala tudi vsa bančna in družbena sredstva, ki so bila namenjena modernizaciji kmetijstva kot tudi večji tržni

pridelavi hrane, skratka izboljšanju delovnih in življenjskih pogojev kmeta.

Da pa nekdo lahko dobi kredit, mora nekdo drugi varčevati in se vsaj začasno odpovedati porabi svojega denarja. Na ta način si ljudje prostovoljno medseboj pomagajo. Kako velikega pomena je današnje organizirano varčevanje, lahko ugotovimo z dejstvom, da je bila tako nagla modernizacija kmetijstva lahko dosežena izključno samo z najetimi krediti, saj je koroška hranilnica v obdobju 1970 do 1984. leta odobrila nad 12 tisoč posojil za naložbe zasebnim kmetovalcem ter, da je pretežni del vseh teh sredstev izviral iz hranilnih vlog. Iz hranilnih vlog je izviral verjetno tudi tisti del kreditov, ki ga je za te investicije odobrila, oziroma sovlagala Temeljna koroška banka.

Danes pa varčevanje ne pomeni samo medsebojno solidarnost, ima tudi ekonomski smisel, saj hranilnica sprejema poleg avista hranilnih vlog tudi vse vrste vezanih vlog, katere obrestuje enako kot vse ostale banke, in sicer z obrestno mero od 47—55 %, odvisno od dobe vezave.

Hranilnica je vse do danes v celoti ohranila že 100 let staro pravilo pomena varčevanja in sicer vzajemnost, solidarnost in kar je najbolj važno, vsak privarčevan dinar iz kmetijstva zaupan združni hranilnici služi kmetijstvu, oziroma modernizaciji in napredku kmetijstva.

Da bi v sedanjem iz dneva v dan bolj zaostrenem gospodarskem položaju mobilizirali vsa, pa tudi začasno prosta sredstva, s katerimi bi lahko kreditirali trenutne potrebe kooperantov so temeljne zadružne organizacije in temeljni obrati gozdarstva uvedli vsa izplačila lesa in kmetijskih pridelkov prek hranilnih knjižic z namenom, da kmet denar dvigne dejansko takrat, ko ga v resnici rabi in ne na gotov izplačilni dan, kot je bilo to v preteklosti. Svojo hranilno vlogo lahko kmet vedno in v vsakem času dviguje na vseh desetih blagajnah koroške hranilnice, v vseh poslovalnicah Ljubljanske banke v Sloveniji in na vseh blagajnah hranilno kreditnih služb Slovenije.

Združna hranilnica je tudi organizacija, ki pri svojem poslovanju povezuje kmeta, gozdnega posestnika in kmeta — kmetijskega proizvajalca, saj so ustanovitelji hranilnice tako temeljni obrati gozdnih posestnikov kot tudi temeljne zadružne organizacije. Mislim, da pomembnost solidarnega varčevanja in pomembnost hranilništva najbolje znajo ceniti vsi oni, ki so se v preteklosti v stiski obračali na hranilno službo, bodisi po akontacije, po investicijska posojila ali po turistična posojila, ali pa po stanovanjska posojila. Med temi pa je verjetno skoraj vsak kmet Koroške regije. Zato ob priliki meseca varčevanja pozivamo vse koroške kmete, da obdržijo in nadaljujejo to, tako staro in koristno slovensko tradicijo varčevanje.

Slavko Slemnik

V SPOMIN KAROLINI GOLIČNIK

Mirno in tiho je teklo življenje pri PODVAJŠEKU, kjer sta si leta 1953 ustvarila življenje Alojz in Karolina. Bila sta srečna, kljub temu da ni bil dom in kmetija njuna last, ustvarjala sta na tej lepi Podvajšekovi kmetiji.

Takrat, ko je kruta usoda zahtevala moža, se je Karolina spoprijela z usodo, vzgajala je svoje štiri otroke, ki so kmalu šli vsak za svojim kruhom.

Karolina ni bila samo kmetica, pomagala je v raznih organizacijah, pri SZDL je bila vrsto let tajnica in pri ZB NOV Razbor, ravno tako blagajničarka, vrsto let. Pomagala je reševati probleme, kjer in kaker je mogla. Nikoli ni potožila, koliko dela ima.

Vendar zahrbtna bolezen je zahtevala svoje. Sončni žarki so tisto jutro žalostno obsvetili Podvajšekovo domačijo, kot bi vedeli, da se za vedno poslavljajo od dobre kmečke žene, matere in družbenopolitične delavke Karoline.

Tiho in skromno je bilo njeno življenje, tako tiho je odšla, tudi od nas stara komaj 56 let.

Rodila se je v Pamečah 30. 10. 1928. leta. Kot kmečka hči je kmalu spoznala, da je treba zgraditi boljše življenje delavnega človeka. Ko so se pojavili v Pamečah partizani, jim je pomagala. Čeprav še mlada, je večkrat nesla kakšno pošto na kraj, kjer so se zbirali zavedni ljudje.

Pravila mi je, kako je kurirju še pravi čas povedala, da se hiši približujejo Nemci, nakar je kurir izginil v noč. Še več in podobnih reči je storila Karolina.

Na njeni zadnji poti smo jo spremljali v lepem številu. Le rahel veter je šumel nad njenim grobom, ko so na krsto padale lepe jesenske rože, ki jih je GOLIČNIK Karolina imela tako rada. Mi smo se vračali z bolečino v srcu, saj smo izgubili zopet eno zavednih kmetic.

Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Štefka Melanšek

Alojz Kompan

*Zvonovi zvonite
na delo vabite,
ker naše življenje
je kratek le dan.*

Blaž Potočnik

ZAHVALA

Letos mineva dvajset let, odkar nas je ob tragičnem dogodku zapustil dragi mož in oče Alojz Kompan iz Javorja, Črna na Koroškem. Vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam stali ob strani, se danes iskreno zahvaljujemo.

*Med gozdom zelenim
se skriva vasica,
na griču pa cerkvice
bela stoji,
in mnogo je let od
takrat že minilo,
a človek pozabljen še ni.*

M. K.

Vsi njegovi

bolj odločnega. Sedaj pa stvar izgleda tako, da je tisti, ki pije, bolj normalen kot tisti, ki tega ne počne. Tu lahko veliko naredijo ugledni, vodilni, vplivni ljudje s svojim obnašanjem na javnih mestih. Po mojih izkušnjah veliko doprinesejo na tem področju tudi zdravljeni alkoholiki, tisti, ki so se usmerili v zdrav ustvarjalen način življenja. S svojim zgledom lahko veliko pripomorejo v spreminjanju mišljenja v bližnjem okolju.

IV. SPREJEMLJIVOST ZA BOLEZEN

Vsi ljudje niso enako občutljivi na posamezno bolezen, tako tudi na alkoholizem ne. Zbolijo največkrat ljudje, pri katerih je bil moten proces osebnostnega zorenja in se niso naučili spoprijemati se z najrazličnejšimi težavami v življenju. Izhod iščejo v begu. Veliko mladih ljudi v najbolj občutljivih letih ni usmerjeno v ustvarjalno življenje, iščejo cenen način zabave, njihova osebnost nima pogojev za zorenje. Veliko mladih se opija zaradi razmer doma.

Z raziskavami je ugotovljeno, da je pri večini alkoholikov eden izmed staršev alkoholik. Alkoholizem ni dedna bolezen, saj se otrok staršev alkoholikov, ki pride v zdravo rejniško družino, zdravo razvija in obratno, otrok, ki ga posvojita alkoholika, bo skoraj zanesljivo postal alkoholik.

Veliko ljudi se ukvarja predvsem s pridobitništvom, karizmom... Zlasti karizem je lahko katastrofalen za razvoj človeka. Ljudje se obnašajo drugače, kot pa se prikazujejo javno. Odnosi v takih družinah so vse prej kot pristni.

Danes tudi zelo težko najdemo ljudi, ki bi bili zagnani mentorji za najrazličnejše dejavnosti. Mlad človek pa mora biti stimuliran v smislu Marxove teorije osebnosti, saj je poln najrazličnejših interesov in mora imeti možnost, da jih uresniči.

PODAL BI NEKAJ SMERNIC ZA PREPREČEVANJE ALKOHOLIZMA, čeprav menim, da bi morala družba v najširšem pomenu besede biti prva, ki bi morala ustvariti pogoje za pravilno zorenje človekove osebnosti.

V klubu zdravljenih alkoholikov usmerjamo ljudi v zdravo, ustvarjalno življenje. S teorijo partnerskih odnosov poskušamo v celoti spremeniti odnose v pristne, tovariške, prave partnerske odnose. Tako kot se izboljšujejo v družini odnosi, se v pozitivno smer spreminjajo tudi otroci. Eno izmed meril uspeha, šolski uspeh, se v poprečju popravi vsaj za eno oceno. Otroci in starši postanejo pristni prijatelji, pogovarjajo se stvarno in so iskreni, tako v besedah kot v dejanjih.

Naši ljudje skrbijo za svoje zdravje s tekom, hojo v planine, berejo knjige in veliko se učijo. Zelo je potrebno tudi paziti, da se ne usmerijo v pridobitništvo življenje, ker bi se tedaj zanesljivo odtujili, ostali prazni, cenili nepravilne življenske vrednote.

Samo pripovedovanje o škodljivosti alkohola nima smisla, saj mladi vidijo več ljudi, ki pijejo kot tistih, ki govorijo proti pitju in mislim, da je jasno, komu bodo verjeli. Predaval sem tudi jaz, pa mislim, da nisem imel dosti uspeha, saj ljudje največ lahko naredijo s svojim zgledom. Še zlasti pomembno je to pri tistih, ki organizirajo življenje za mlade, npr. v brigadah, na športnih srečanjih... S primernim delom na teh področjih bi bil dosežen podoben učinek, kot ga ima cepljenje proti nalezljivim boleznim.

Zavedati se moramo tudi, da je alkoholik bolnik, ki širi bolezen v svoje okolje. Ustvarja si svoje norme in svoje pravice. Vpliva na mlade ljudi, pa tudi na ljudi v zrelejših letih. Niso redke pripovedi ljudi, ki pra-

vijo, kako so zapadli vplivom družbe pivcev in pričeli piti tudi sami.

Nevarni niso alkoholiki, ki že evidentno propadajo, nevarni so prikriti, tisti, ki trdijo, kako pitje obvladuje, tisti, ki še nekako funkcionirajo v družbi in nemalokrat zasedajo tudi ugledne položaje. Pri tem gre za podobno stvar kot pri tuberkulozi. Ni nevaren toliko tisti bolnik, ki izkašlja gnoj in kri, saj se ga bojimo in se pred njim tudi zaščitimo; nevaren je tisti, ki za svojo bolezen ne ve in seveda tudi njegova okolica ne ve, da je on bolnik.

Alkoholike je treba zdraviti čimprej, v zgodnejših fazah, ker imajo takrat največ izgledov, da se rešijo in tudi s svojim vplivom na okolje napravijo še čim manj škode.

Akoholiku v nepovratni fazi pa je potrebno dati primerno zaščito in nego. Zavedati se moramo, da ni kriv alkoholik, ki propade, da smo njegovega propada krivi vsi, ki smo z njim živeli in licemersko gledali, kako propada.

S pravilnim pristopom se da večina alkoholikov rehabilitirati. Alkoholizem v delovnih organizacijah bi zelo hitro razrešili, če bi se držali predpisov in zakonov, ki pri nas veljajo, če bi slabo delo ustrezno kaznovali in dobro delo ustrezno nagradili. Alko-

holik bi moral biti kaznovan zaradi slabega dela, nerednosti, netočnosti, lažnosti, prepirljivosti... nikoli pa zaradi alkoholizma. Dobro bi bilo, če bi odgovorni v delovnih organizacijah poznali vsaj knjigo »Alkoholizem in združeno delo«.

Za problematiko alkoholizma bi se morali zelo živo zanimati direktorji, vodilni politiki, inženirji za varstvo pri delu, delovodje, obratovodje... Morali bi v združenem delu vztrajali pri redu in odgovornosti, odprte oči bi morali imeti za nesreče, škode in katastrofe, ki jih povzročajo alkoholizem, ne pa prave vzroke za vse to skrivati pred javnostjo.

Ustrezna bi morala biti tudi sestava koordinacijskih odborov za boj proti alkoholizmu in narkomaniji na vseh nivojih.

Zdravljenje samo ima v spletu vseh okoliščin seveda veliki pomen in od institucij, ki se z njim ukvarjajo, bi morali zahtevati čimkvalitetnejše delo ter evaluacijo rezultatov. Slabo zdravljenje napravi več škode kot koristi, saj ustvarja mnenje, da se alkoholik ne more zdraviti. Pri vsakem alkoholiku pa gre za človeka, ki je naše največje bogastvo, saj tako vsak dan poudarjamo, mar ne?!

dr. Franc HEBER

Invalidsko upokojevanje alkoholikov

Na Hrvaškem že vrsto let sistematično proučujejo, koliko zavarovancev je invalidsko upokojenih zaradi alkoholizma. Ugotovili so, da je med tistimi, ki so jih pregledale invalidske komisije, že okoli 15% alkoholikov, med temi pa jih je s prvo kategorijo invalidnosti 23%.

V delovni organizaciji LESNA lahko upravičeno trdim, da se letno od celotnega števila invalidskih upokojitev upokoji zaradi posledic alkoholizma približno 10% delavcev. Prevladujejo moški, vendar se je letos zaradi posledic alkoholizma upokojila tudi ženska. Torej od 59 invalidskih upokojitev jih je 6 zaradi posledic alkoholizma. Pri tem mislimo na primarno ali neposredno invalidnost, ki jo povzročajo alkoholizem zaradi škodljivega vpliva delovanja alkohola, ki povzroči kakšno trajno okvaro alkoholne bolezni: jetrna ciroza, splošna telesna in duševna prizadetost (v LESNI je invalidsko upokojenih delavcev alkoholikov največ zaradi teh dveh okvar), alkoholna epilepsija in alkoholna bebavost. Prav nobene evidencije pa nimamo o tako imenovani sekundarni ali neposredni invalidnosti, ki jo povzročijo alkoholik, izzove prometne ali druge delovne nezgode, v katerih so nekateri ranjeni, medtem ko drugi ostanejo invalidi. Pogosto se zgodi, da invalidnost ne doleti le alkoholika, temveč tudi nedolžne, trezne ljudi. Ugotavljamo, da alkoholiki najpogosteje postanejo neproduktivni med 30 in 50 letom starosti.

Alkoholik letno izostane z dela prepročno dva meseca, v življenju pa izgubi 10 let delovnega staža. Nad temi podatki se velja zamisliti!

V alkoholiško ambulanto prihajajo tudi alkoholiki z napatnico zdravnika,

ki prosi za mnenje za invalidsko upokojevanje. Velika večina teh kandidatov za upokojevanje se sploh nikoli ni zdravila zaradi alkoholizma, kar dokazuje toleranco delovne organizacije do tega delavca, dokler le-ta zaradi alkoholizma ni popolnoma omagal. Zdaj se ga pač skušajo znebiti, po njihovem mnenju po najbolj »humani poti«, z invalidsko upokojevanjem. Seveda alkoholiki raje izberejo invalidsko upokojevanje kot zdravljenje. Če ne dobijo priporočila v eni alkoholiški ambulanti oziroma psihiatru, iščejo drugod, dokler tega priporočila ne dobijo. Dostikrat mu pri tem pomaga temeljna organizacija in žena, ki se boji, da bi ostala ob pijanem možu brez njegove pokojnine.

Milčinski je v Sloveniji raziskoval usodo invalidsko upokojenih alkoholikov in med drugim zapisal: »Ostaja nam žalosten vtis, da gre za zdravstveno zanemarjeno skupino. Dodelitev pokojnine je tu pomenila le borno odkupnino, s katero se je družba skupaj z zdravstveno in socialno službo odvezala sleherne nadaljnje skrbi za to populacijo.«

Zato je potrebno vedeti, da je z upokojevanjem alkoholik praktično odpisan in do kraja aleminiran (odtujen) in da je izločen iz delovne skupine, ki je za družino drugi najvažnejši socializacijski (vzgojni in prevzgojni) dejavnik, brez katerega rehabilitacija praktično ni možna.

Alkoholiki se radi upokojijo, saj se s tem izognejo grožnjam, da izgube službo in ker jim pokojnina daje občutek varnosti. V bistvu pa to pomeni, da je alkoholik dobil »ruto« za nekaj, kar ni v redu in česar drugi zavarovanci ne morejo dobiti.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Mesec varčevanja

Naše aktivnosti so v tem mesecu namenjene predvsem varčevalcem. Trudimo se vzpostaviti z njimi stike, oziroma jim približati njihovo banko in njeno poslovanje.

Še vedno največ naših varčevalcev varčuje na hranilni knjigi, ki je osnovni element varčevanja in občanom najbolj znana.

Hranilno knjigo uporabljamo že toliko časa, da je prav, da obnovimo spomin na tisto, ki smo jo uporabljali že pred tridesetimi in več leti. Ker nam tu in tam pride v roke kakšna stara, utrujena hranilna knjiga, jo spoštljivo pogledamo. Koliko premišljenih obiskov varčevalca skriva in s kolikšno pozornostjo in lepo čitljivim rokopisom je bančni delavec vpisoval vloge in dvige. Gotovo je ob vsakem srečanju z varčevalcem spregovoril tudi nekaj besed — morda o »druginji«, kdo bi vedel... Seveda je bila doma verjetno skrbno shranjena, up in nada varčnemu človeku, ker ni bil vsak lastnik bančne knjižice. To je pomenilo prestiž, imenitnost...

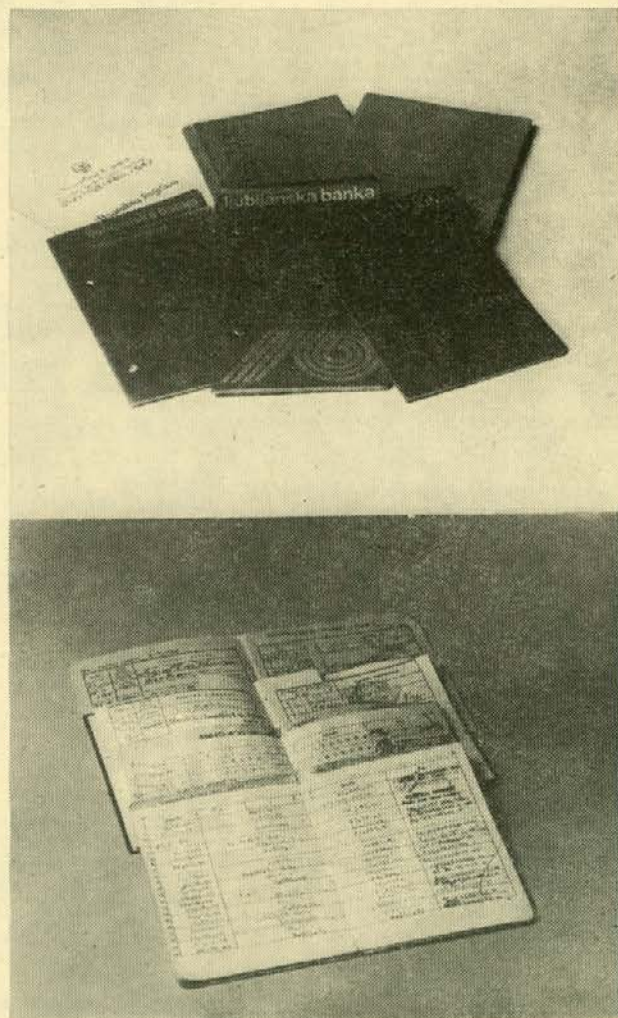
V zvezi z organiziranostjo se je v bančništvu tekom let veliko stvari spreminjalo. Napisi na banki so se menjavali, občani pa so prihajali v svojo banko in bančni delavec je izdajal nove hranilne knjige, tokrat že s trdimi platnicami, privlačno obarvanimi, vpisi vanjo so bili še vedno ročni — pisava manj spoštljiva od tiste iz leta 1950. Videti je, da je vlagatelj vedno več, naglica je pripeljala do marsikakega napačnega ali površnega vpisa. V prizadevanju, da banka zadovolji svojega varčevalca, da ohrani preglednost in čitljivost vpisov v hranilno knjižico, je modernizirala postopek vpisovanja in kupila stroje ODHNER, s katerimi je dosegla večjo preglednost posameznih dvigov in pologov. Hranilne knjige je v banki odprlo vse več ljudi — masovno so prenesli k nam tudi svoje osebne dohodke. Seveda nam je to povzročalo vse več skrbi. Probleme smo imeli predvsem s knjiženjem množice dokumentov. Vedno smo želeli biti hitri, imeti čimprej natančno knjiženo v svoje evidence vsako spremembo. Nismo si mogli več privoščiti, da bi izplačevali iz takih hranilnih knjig, kjer se stanje ne bi ujemale s tistim v naših evidencah. Želja po ažurnosti, po posodobitvi in seveda razvoj računalništva v svetu so narekovali, da smo nabavili najbolj sodobne tovrstne stroje. Danes podatke iz dviznega ali vložnega listka prek terminala sporočamo v elektronski center, ki vsako spremembo takoj knjiži, obenem pa sproti preverja, če se podatki ujemajo s tistimi, ki so zabeleženi v varčevalni hranilni knjižici.

Vpis na terminalu je tudi dopolnjen z oznakami in številkami, ki natančno povedo, kje je nastala sprememba, torej banko, celo delavca za okencem in vse potrebno za varnost vloge, ki je banki zaupana. Seve-

da je taka tehnologija nujno potrebna v današnjem času predvsem zaradi velikega števila sprememb na hranilnih računih.

Prepričani smo, da so tudi varčevalci zadovoljni s takim delom, saj je hitrejši, knjiženje in kontrola pa natančnejša — v zadovoljstvo banke in občana — imetnika hranilne knjižice.

Zvonka Štern

(Nadaljevanje z 9. strani)

Če nvalidsko upokojen alkoholik pozneje zaradi zdravstvenih težav privoli v zdravljenje, težko uspe, saj zaradi izgube delovnih navad ni niti več potrebe po produktivnem delu, ki za vse druge pomeni materialno varnost. Če pomisli na redno delo, se ustraši znanih frustracij in rizika ne vzame v zakup in si pušča odprta vrata za vrnitev v alkoholizem. Ta vrata mora obvezno zapreti tako, da sprejme vse obremenitve in

rizike, ki jih nosijo tudi drugi ljudje, sicer se ne more uvrstiti med zdrave in polnopravne ljudi.

Naj na koncu še enkrat poudarim, da se z invalidsko upokojitvijo v delovni organizaciji res rešimo alkoholika, vendar ga s tem pahnemo na pot zanesljivega propadanja.

Uporabljena literatura: dr. sc. dr. med. Janez Rugelj — Alkoholizem in združeno delo.

Marija Gorenšek

**Dopisuj
v
svoje
glasilo**

Nastanek in razvoj žag v Dravski dolini

(ŽAGE NA SLOVENSKEM)

7.7.2. VRSTE POGONOV, OPREMLJENOSTI, LASTNIŠTVA, TRAJNOSTI IN ZMOGLJIVOSTI ŽAG. KMEČKA KONTRAJNA METODA.

Večina obstoječih žag je imela vodni pogon, 174 ali 97,8%, električno-parni in plinski pa le štiri ali 2,2%. Z malim vodnim kolesom — kobacljem, bajžlom je obratovalo 95 žag oz. 54,6%, z velikim vodnim kolesom 67 žag oz. 38,5%, z vodno turbino pa 12 oz. 6,9%. Od drugih pogonov sta bila dve na električni, ena na parni in ena na lesni plin. Leta 1980 je z malim kolesom obratovala le ena žaga, z velikim kolesom dve, s turbino tri, devet pa je bilo v zadnjih 15 letih preurejeno na električni pogon, vse ostale žage so imele električni pogon.

Opremljenost žagalnic je bila do leta 1860 enaka, le tu in tam je morda obratovala kaka žaga z dvema listoma (V+L). Potem so začeli vgrajevati cirkularje (V+L+C), ki so omogočili lepšo izdelavo desk in lat, boljšo izrabo lesa; žagarjev delovni čas pa je bil boljše izkoriščen, hkrati pa se je povečala letna zmogljivost za ca. 50 m³ hlodovine na povprečnih 250—300 m³. Tam pa, kjer je bilo na razpolago dovolj vode in hlodovine, so začeli v jarem vgrajevati po dva ali več listov (V+2L+C). V začetku tega stoletja so začeli graditi žage s križnima vozovoma (2V+2L+C) z dvema ali več listi z čelilnikom (2V+4L+C+Č).

Skupna preglednica opremljenosti žag na vodni pogon za tri značilna obdobja je:

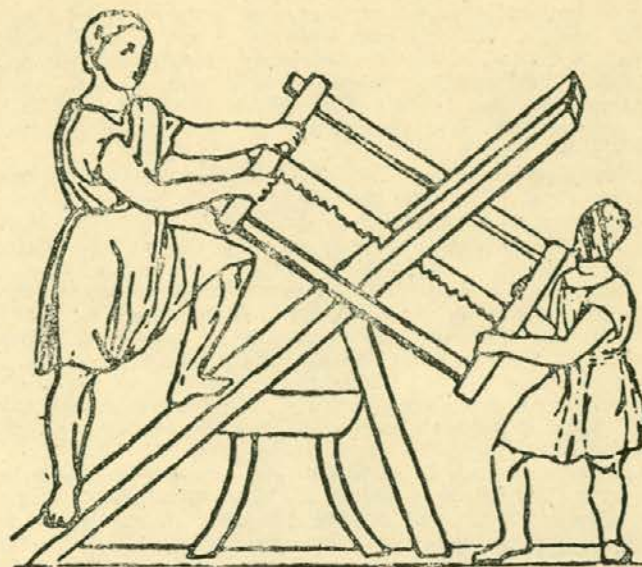
vrsta opremljenosti žage	vseh		1900		1940		1980	
	N	%	N	%	N	%	N	%
V+L	89	39,6	60	38,5	33	27,3	—	—
V+L+C	76	43,6	73	46,8	59	48,8	8	53,3
V+2L+C	17	9,8	17	10,9	17	14,0	2	13,3
2V+2L+C	7	4,1	5	3,2	7	5,8	1	6,7
2V+4L+C+Č	2	1,2	—	—	2	1,6	3	20,0
polnojarmenik	2	1,2	—	—	2	1,6	3	20,0
skupaj	174	100,0	156	100,0	121	100,0	15	100,0

Leta 1940 so poleg teh žag obratovala še dve parni, ena na električni pogon in ena na lesni plin. Število najbolj preprostih žag se je od leta 1900 dalje zmanjševalo in so do leta 1980 izginile, druge žage pa so pridobivale na relativnem obsegu, čeprav se je tudi njihovo število zmanjševalo.

Lastništvo žag je trojno in sicer kmečko, obrtniško in industrijsko. Prevladujejo enolastniške kmečke žage, le redki poedinci so posedovali dve ali več žag hkrati. Po dve žagi so imeli: Rojak, Breg, Sterdin, Kajžer, Pfeferli, Požarnik in Mravljak. Le inž. Pahernik iz Vuhreda je imel začasno osem žag venecijank, ki jih je leta 1910 opustil, ko je v Vuhredu zgradil elektrarno in žago s polnojarmenikom na električni pogon, ki je bila začetna oblika današnjih lesnih kombinatov.

Od 178 žag je kar 164 ali skoraj 92% kmečkih, 12 oz. 7% obrtniških in le dve oz. dober odstotek industrijskih (Tavčar, Pahernik). Leta 1900 je obratovalo največ žag 156, od tega 150 ali 96% kmečkih in 6 oz. 4% obrtniških. Do leta 1940 se je število žag znižalo na 124. Od teh je bilo 110 oz. 89% kmečkih, 12 ali slabih 10% obrtniških in le dve oz. dober odstotek industrijskih.

Število kmečkih žag se je do 1940. leta zmanjšalo za 40 oz. za 27%, nasprotno pa se je podvojilo število obrtniških žag za 6 oz. 100%, hkrati pa sta se pojavili dve industrijski žagi in sicer leta 1910 Pahernikova v Vuhredu in Tavčerjeva v Vuzenici leta 1926. Leta 1980 je bilo še 15 žag od teh 11 ali 73,5% kmečkih in po dve obrtni in industrijski s po 13,3%.

Podoba z etruščanske vaze

Obstoja doba žag je razvidna iz spodnje preglednice:

nad 500 let	1 žaga	ali	0,6%
nad 400 let	1 žaga	ali	0,6%
nad 350 let	7 žag	ali	3,9%
nad 200 let	3 žage	ali	1,7%
nad 175 let	2 žagi	ali	1,1%
nad 150 let	24 žag	ali	13,5%
nad 125 let	8 žag	ali	4,5%
nad 100 let	20 žag	ali	11,2%
nad 75 let	17 žag	ali	9,6%
nad 50 let	62 žag	ali	34,8%
do 50 let	33 žag	ali	16,5%
skupaj	178 žag	ali	100,0%

Preko sto let je obstajalo 66 žag oz. 37,1%, ostalih 112 pa izpod 100 let. Dejansko so obstajale žage kakih 10—30 let dalje kot je tukaj navedena doba obstoja, ker je v razpredelnici upoštevana le doba vpisa v urbar leta 1553, 1570 in 1585 ali pa v kataster leta 1787, 1825 oz. 1880.

Najstarejša znana žaga na tem območju je graščinska žaga, ki je bila prvič popisana leta 1460 med fevdni vuzeniške gosposčine. Stala je tam, kjer je do leta 1955 stala in obratovala Rotnerjeva žaga ob Cerkvenci v k. o. Vuzenica. Domnevamo, da je ta žaga stala vsaj kakih pet let poprej, preden so jo popisali. Zaradi tega lahko trdimo, da je na istem mestu obratovala potočna žaga venecijanka vsaj 500 let. Ves čas je obdržala vodni pogon, večkrat je menjala lastnika ali pa ni obratovala krajši ali daljši čas; večkrat je bila popravljena in obnovljena, predvsem pa izboljšana tako, da je prvotni letni razrez od 100 m³ narastel na 1000 m³. Zmogljivost te žage se je tekom 500 let povečala desetkratno. Zaradi tega ta žaga s svojo lokacijo predstavlja zgodovinsko pomemben gospodarski objekt slovenskega lesnega in gozdnega gospodarstva kot prvenec in pionir primarne mehanske predelave iglaste hlodovine v žagano blago ne samo na Pohorju, temveč na vsem Južnem Štajerskem.

Podobno razvojno pot je imela Rečnikova žaga v Hudem kotu, ki je na istem mestu obratovala 400 let, s to razliko, da se ji je zmogljivost od 100 m³ dvignila na 300 m³. Preko 350 let je obratovalo 7 žag, zgrajenih proti koncu 16. stoletja. Dolgost obstoja žag posameznih kmetov ima svoj pomen, vezan za tesno povezanost teh kmetov na gozd in žago hkrati!

Zmogljivost (kapaciteta) žag se je tekom stoletij večala od prvotnih 100 m³ obeljene hlodovine letno za najbolj preproste žage venecijanke s cirkularjem do vsega 300 m³ pa vse do 1500 m³ za žage z dvema vozovoma 2—4 listov s cirkularjem in čelilnikom. Skupna letna zmogljivost vseh 156 žag obratujočih leta 1900 je bila 34.400 m³ ali povprečno 220 m³; leta 1940 za 124 žag že 46.100 m³ ali povprečno 372 m³ in leta 1980 za 15 žag 12.500 m³ ali povprečno 833 m³ s polnojarmeniškimi žagami vred, dočim je za 13 venecijank

znašalo povprečje le 470 m³. Največje povprečno povečanje zmogljivosti v obdobju 1900—1940 je 152 m³, v zadnjem 40 letnem obdobju pa 461 m³. Povečanje zmogljivosti žag gre predvsem na račun vgrajevanja cirkularja po letu 1860, tanjšega lista, izboljšanje pogonskega in žagalnega mehanizma, po letu 1920 pa z vgrajevanjem vodnih turbin in dveh vozov z več listi.

Povprečna zmogljivost kmečkih žag se je od leta 1900 z 217 m³ dvignila do leta 1940 na 256 m³; do leta 1980 pa na 282 m³ tako, da je znašal prvi povprečni dvig zmogljivosti 39 m³ ali 18 %, drugi pa 26 m³ ali 10 %. Obrtne žage pa so pokazale povsem drugačno sliko. Za ista obdobja je znašala povprečna zmogljivost 300 m³—958 m³ — in 1500 m³; njihova rast pa 658 m³ ali za 219 % in 542 m³ ali 56,7 %. Kmetje so zelo previdno povečevali zmogljivost svojih žag, da ne bi ogrozili osnovno lesno zalogo v svojih gozdovih in z njo tekoči prirastek, ki je jamčil trajno oskrbovanje žag s potrebno surovino. Te skrbi obrtniške in industrijske žage niso imele, kajti zasledovale so le velik in hiter zaslužek v čim krajšem času, ne oziraje se na stanje gozdov.

Če primerjamo sedanje zmogljivost gozdov, to je s tekočim prirastkom iglavcev med 39.000 in 46.000 m³ lesa in zmogljivostjo žag v letih 1900 in 1940 s 35.000 in 46.500 m³, se številke začudo zelo dobro pokrivajo, vendar se je vključ temu lesna zaloga v kmečkih gozdovih naglo zmanjševala. Veliko lesa je šlo s splavi kot tesan les, poleg tega pa še celulozni in jamski les, ostalega pa so pokupile obrtniške in industrijske žage, zgrajene po letu 1910.

Večkrat so kmete prisilile težke razmere kot bolezen, smrt, nesreče, požar, obnova starih poslopij, izplačilo dote, da so bili primorani sekati daleč preko zmogljivosti gozdov, ki so večkrat pripeljali kmetijo na rob propada in do prodaje.

Kratek čas je med letom 1885 in 1888 v Hudem kotu obratovala žaga za žaganje bukovega furnirja kot prva take vrste na slovenskem. Žal jo je odnesla povodenj, lastnik, železarna Hüttenberg iz Koroškega jo ni več obnovila.

Kmečka kontrolna metoda se je porodila med kmeti z žagami že v 16. stoletju ob Vuhreščici in Cerkvenici. Podstrek so dobili iz žag, ko so se začeli spraševati koliko let bom sploh lahko žagal svoj les iz gozda, da mi žaga ne bo obstala? Po zdravi kmečki logiki so kmalu prišli do pravil-

nega zaključka — da bodo lahko trajno žagali le takrat, če bodo sekali v gozdu le toliko, kolikor vsako leto »nanovo zraste«. Ta količina lesa pa mora zadostiti vse potrebe po žagarski hlohovini in vse domače potrebe po lesu. Vzpostaviti se mora ravnoteža med tremi veličinami — zmogljivostjo žage — letnem poseku — in letnem prirastku pa bo trajnost pridobivanja dohodka z žaganjem zajamčena. Gozd, ki do takrat ni imel skoraj nobene vrednosti, je postal naenkrat zelo pomemben vir dragocene surovine za žage. Zmogljivost žage so kontrolirali po številu nažaganih desk in lat oziroma s številom »šolskih« (12" colskih) hlohov — posek pa s številom izdelanih hlohov in številom posekanih dreves debelih nad 12" palcev (33 cm) — prirastek v gozdu pa so kontrolirali z gostoto drevja, rastom pomladka, zaraščanjem lukenj posekanih dreves in z širino branik.

S takim razmišljanjem in modrovanjem so samorastniško odkrili načelo trajnosti, lesnega (žagarskega), gozdnega gospodarjenja ter načelo uravnoveženosti zmogljivosti žage, letnega poseka in letnega prirastka gozda, ki so tudi danes temeljna načela sodobnega gozdno-lesnega gospodarstva. To je bil za takratne nepismene kmete, tlačane vrhunski dosežek vključno z zgraditvijo žag za takratno fevdalno podeželsko gospodarstvo, in takratni fevdalni družbeni red.

Po daljšem obdobju obratovanja žag so se srečali s primeri, ko so na določenem delu gozda posekali preveč dreves, tako da na tem mestu ni bilo možno več let posekati nobenega drevesa in so morali počakati, da so se tanjša in mlajša drevesa primerno odebelila. To dobo so imenovali »preskočno dobo«, včasih tudi »dobo čakanja«. Danes gozdarji to dobo med dvema sečnjama imenujejo »obhodnjica« ali »turnus«. Tako so pohorski kmetje, tlačani vuzeniške gosposčine izdelali in v praksi utemeljili svojo »kmečko kontrolno metodo« vsaj 200 let prej, preden jo je postavil francoski gozdar Gurnaud 1878 in znanstveno utemeljil švicarski gozdar Biolley leta 1917.

Te iznajdbe so se pohorski kmetje ves čas držali, kar nedvomno dokazujejo številne žage z večstoletno obstojno dobo. Vsi tisti kmetje, ki se te metode niso držali, so kmalu ostali brez gozda in žage, so osiromašili, kmetije pa so bile prodane.

(Se nadaljuje)

Kadrovske vesti

Prišli v TOZD — september 1984

Priimek in ime — datum nastopa — naloge in opravila, ki jih bo opravljal — organizacija, iz katere prihaja

TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
Majdič Danica, 1. 9. 1984, ekonomski tehnik — pripravnik, prva zaposlitev

Smonkar Danilo, 1. 9. 1984, žičničar, železarna Ravne

TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI

Jakob Anton, 17. 9. 1984, gozdni delavec, železarna Ravne

Kašan Anton, 5. 9. 1984, gozdni delavec, žaga Vuhred

Namestnik Jakob, 26. 9. 1984, vodja vzdrževanja in izvajalec, žaga Vuhred

Karničnik Matjaž, 6. 9. 1984, gozdarski tehnik, gojitvena dela

TOK GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Cesar Peter, 17. 9. 1984, revirni vodja — pripravnik, JLA

TOK GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI

Novak Janez, 19. 9. 1984, gozdno gojitvena dela, iz JLA

TOZD ŽAGA MISLINJA

Pongrac Rudi, 6. 9. 1984, elektrotehnik — letvičenje in merjenje — prva zaposlitev

TOZD ŽAGA VUHRED

Horvat Božidar, 11. 9. 1984, strojni vzdrževalec

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE OB DRAVI

Lipuš Jožica, 1. 9. 1984, izvaj. sklad. del

Podzavnik Robert, 1. 9. 1984, izvajanje sklad. del, prva zaposlitev

Moser Erika, 1. 9. 1984, pripravnik, prva zaposlitev

Mihelič Danica, 1. 9. 1984, pripravnik, prva zaposlitev

Grebenc Damijana, 1. 9. 1984, pripravnik, prva zaposlitev

Cigler Aleksander, 1. 9. 1984, pripravnik, prva zaposlitev

Kutnjak Zvonko, 1. 9. 1984, pripravnik, prva zaposlitev

Vernik Darko, 10. 9. 1984, vzdrževanje

Kos Srečko, 17. 9. 1984, zamenjav. v PE, JLA

Sajevec Venčeslav, 19. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Vajs Robert, 19. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Rajner Robijana, 19. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Namestnik Marija, 24. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Kelenberger Ivanka, 24. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Lupinšek Slavica, 24. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

Krajnc Franica, 24. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev

TOZD TOVARNA IVERNIH PLOŠČ OTIŠKI VRH

Cehner Zvonka, 1. 9. 1984, lesni tehnik — pripravnik, prva zaposlitev

Verdnik Marija, 1. 9. 1984, lesni tehnik — pripravnik, prva zaposlitev

Gnamuš Sonja, 1. 9. 1984, ekonomist, pripravnik

Likavec Igor, 31. 8. 1984, les. del., prva zaposlitev

INTERNA BANKA

Turičnik Vlado, 1. 9. 1984, ekonomski tehnik, TIP Otiški vrh

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA

Bošnjak Jožica, 1. 9. 1984, ekonomski tehnik — pripravnik, prva zaposlitev

Dolenc Sergej, 3. 9. 1984, projektant notranje opreme — JLA

TOZD TOVARNA OBLAZINJENEGA POHIŠTVA NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC

Šijanec Ivan, 1. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, tovarna meril Slovenj Gradec
 Verhovšek Vlado, 1. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Salčnik Miroslava, 10. 9. 1984, opravl. raznih opravil v tapet., Košenjak Dravograd
 Lubej Srečko, 10. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Krajnc Miroslav, 10. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Mikša Silvo, 10. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Juvan Jože, 10. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Dujmovič Mare, 13. 9. 1984, pomoč pri stroju, prva zaposlitev
 Kerš Igor, 14. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Lukman Ivan, 17. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Tkalčič Julijana, 19. 9. 1984, delo pri šivalnem stroju, prva zaposlitev
 Meršak Jožefa, 20. 9. 1984, delo pri šivalnem stroju, TP Pameče
 Žibert Uroš, 17. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Žel Jožica, 20. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, splošna bojnišnica Slovenj Gradec
 Petučnik Darko, 17. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, prva zaposlitev
 Kolar Danilo, 26. 9. 1984, opravl. sploš. opravil, Gorenje Fecro
 Prikeržnik Franc, 26. 9. 1984, delo pri stroju, železarna Ravne
TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC
 Stojčević Franjo, 1. 9. 1984, prevzemalec furnirja, Jedinstvo Derventa
 Bašič Ivica, 1. 9. 1984, vodja vgradnje, Tehnogradnja Split
 Savič Milan, 1. 9. 1984, vodja vgradnje SIS za stamb. izgrad. radnika in funk. saveznih organa

Odšli iz TOZD — september 1984

Primek in ime — datum odhoda — dela, ki jih je opravil — organizacija, v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC
 Plešnik Viktor, 10. 9. 1984, gozdni delavec, Gorenje Velenje
 Čerenjak Maks, 30. 9. 1984, gozdni delavec, invalidska upokojitev
TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
 Ganič Stijo, 31. 7. 1984, sekač za določen čas, —
 Pečanin Dragoja, 31. 7. 1984, sekač, za določen čas, —
TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI
 Pečovnik Jože, 17. 9. 1984, delavec pri predelavi lesa, inv. upokojitev
 Praprotnik Marjan, 31. 9. 1984, gojitveni delavec, —
 Šmid Rudolf, 18. 9. 1984, gojitveni delavec, redna upokojitev
 Vačovnik Jože, 3. 9. 1984, del. pri pred. lesa, invalidska upokojitev
 Štramec Rudi, 28. 9. 1984, del. pri pred. lesa, invalidska upokojitev
TOZD ŽAGA OTIŠKI VRH
 Gornik Srečko, 26. 8. 1984, zlag. opreme, —
 Poberžnik Stanko, 31. 8. 1984, pom. del., železarna Ravne
 Mori Edvard, 31. 8. 1984, odprema, invalidska upokojitev
TOZD ŽAGA VUHRED
 Glazar Franc, 5. 9. 1984, iznos odpadkov, upokojitev
 Mihelič Alojz, 11. 9. 1984, čiščenje žage, upokojitev
 Namestnik Jakov, 25. 9. 1984, strojni vzdrževalec, TOZD gozd. Radlje
TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE
 Šaninovič Ismet, 30. 9. 1984, delavec, kontrola in popravila, odšel v JLA
 Salčnik Vinko, 30. 9. 1984, delavec, železarna Ravne
TOZD TOVARNA POHIŠTVA RADLJE — PODVELKA
 Pušnik Karel, 11. 9. 1984, obdel. lesa, Marles Podvelka

TOZD TOVARNA IVERNIH PLOŠČ OTIŠKI VRH
 Kefer Milan, 24. 8. 1984, ključavničar — vzdrževalec, —
 Pušlec Jožef, 30. 9. 1984, del. pri fin. spor. —
 Mihalič Mijo, 30. 9. 1984, del v vzdrž. ob., upokojitev
TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC
 Lukner Melita, 28. 9. 1984, pom. adm. dela, —
 Kenda Marija, 30. 9. 1984, referent OD, upokojitev
DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA SLOVENJ GRADEC
 Pogač Darja, 30. 8. 1984, pomoč v kuhinji v Filip Jakovu, —
 Proje Marjeta, 15. 9. 1984, pomoč v kuhinji v Filip Jakovu, —
 Derčaj Lidija, 30. 9. 1984, pomoč v kuhinji v Filip Jakovu, —
TOZD TOVARNA OBLAZINJENEGA POHIŠTVA SLOVENJ GRADEC
 Praprotnik Tomaž, 17. 9. 1984, opravl. sploš. oprav. v tapet., umrl
 Vreznik Ida, 15. 9. 1984, preoblač. got. izdelkov, umrla
 Meža Ruža, 2. 9. 1984, pomoč pri stroju MECCA
 Proševa Alojzija, 9. 9. 1984, pomoč pri stroju, Merx Celje
 Kolerič Božidar, 14. 9. 1984, opravl. rau. opr. v tapet., —
 Smonkar Marija, 20. 9. 1984, opravl. rau. tapet. del., upokojena
 Hanžekovič Simona, 20. 8. 1984, izdelava vzmetnic, —

TOZD	M	Z	Skupaj
Gozdarstvo Slovenj Gradec	40	3	43
Gozdarstvo Mislinja	46	4	50
Gozdarstvo Črna	138	12	150
Gozdarstvo Radlje	140	24	164
TOK gozd. Slovenj Gradec	41	3	44
TOK gozdarstvo Radlje	33	3	36
TOK gozdarstvo Ravne	27	7	34
TOK gozdarstvo Dravograd	15	3	18
Žaga Mislinja	47	5	52
Žaga Otiški vrh	47	14	61
Žaga Mušenik	34	9	43
Žaga Vuhred	54	9	63
TP Prevalje	79	150	229
TP Pameče	139	174	313
TSP Radlje-Podvelka	181	187	368
TIP Otiški vrh	205	32	237
Gradnje Slovenj Gradec	79	9	88
Transport in servisi Pameče	142	13	155
Cent. les. sklad. Otiški vrh	42	4	46
Nova oprema Slovenj Gradec	196	161	357
Del. skup. Slovenj Gradec	70	120	190
Blagovni promet Slovenj Gradec	104	70	174
Interna banka Slovenj Gradec	6	31	37
	1905	1047	2952

Darinka Cerjak

PRVI ŠAHOVSKI TURNIR

Šahovska sekcija športnega društva ELAN je organizirala 1. šahovski turnir lesnih delavcev Slovenije, ki je bil 9. septembra letos v Begunjah.
 Ekipo LESNE so zastopali: KOLETNIK Jože, ČAHUK Vlado, RUTNIK Bernard, vsi TOZD Nova oprema, TURIČNIK Vlado Interna banka in ŠUMEČNIK Jurij DSSP.
 Naši šahisti so izredno dobro zaigrali in odločno vodili do predzadnjega kola, ko je prevzela vodstvo tovarna meril Slovenj Gradec.

Končni vrstni red

1. Tovarna meril Slovenj Gradec
2. Lesna Slovenj Gradec
3. STOL Kamnik
4. KLI Logatec
5. ELAN Begunje
6. JELOVICA Škofja Loka
7. Oprema Izola
8. Alples Zelezniki
9. Hoja Ljubljana

Cestitamo vsem udeležencem Lesne za dosežen uspeh in želimo prav tako dober rezultat v prihodnjem letu, ko bo tekmovanje lesnih delavcev v šahu organizirala tovarna meril iz Slovenj Gradca, zmagovalka letošnjega turnirja.
 Ob tem se zahvaljujemo gozdarskemu sektorju, ki je naši ekipi omogočil prevoz v Begunje.

Ples na vrhu Triglava

Večletno željo po obisku naše »svete« gore smo mislili uresničiti že lani, pa nam je dež načrte spremenil. Uspelo nam je priti le na vrh Mojstrovke in podeliti »medalje« pod gostoljubno streho Tičarice na Vršiču. Zelja po obisku očaka Triglava pa je bila tako močna, da smo jo letos na vsak način hoteli uresničiti. Da ne bi ponovno dež preprečil podviga, smo izlet za dva dni prestavili in krenili na pot v nedeljo, 9. septembra. Dva avtobusa, kar sto koroških lesarjev in gozdarjev je krenilo od doma v zgodnjih jutranjih urah. Ko sta avtobusa zavijala proti Pokljuki, je bilo že svetlo, vendar oblaki niso obetali nič dobrega. Ob izstopu iz avtobusov na Rudnem polju so vodniki hitro povedali nekaj nasvetov za varno hojo in krenili smo skozi gozd. Rahlo pršenje nas je spremljalo med hojo prav do sedla, od koder se je pot zložno vila proti Vodnikovim koči. Pod pelerinami in podobno zaščitno opremo smo ostali suhi in smo po kratkem postanku nadaljevali pot proti Planiki. Pršenje je ponehalo, tu in tam je celo posijalo sonce, ki je obetalo lepo vreme na vrhu. Po strmi stezi so nas pričele srečevati udeleženske pohoda »sto žensk

na Triglav«, ki so se utrujene in srečne vračale v dolino. Opazovale so naše reklamne klobuke, in so kar obžalovale, da ne bo sto žensk in sto koroških lesarjev in gozdarjev skupaj proslavljalo uspeh.

Na Planiki je bil kratek počitek za okrepčilo nujno potreben, da ne bi kdo omagal. Sonce je obsijalo bližnji vrh in našo željo po nadaljevanju vzpona okrepilo. Vodniki so hitro prilagodili načrt vremenu in krenili smo dalje. Čez skalovje je varno stopala noga vsakega posebej, roke so pridno segale po žični vrvi in klinih, posebno pri prehodu grebena. Proti vrhu so bile mišice že utrujene, vendar smo ob pogledu na Aljažev stolp na vrhu Triglava vsi sproščeno zadihali. Dosegli smo cilj! Nič zato, če so oblaki zastirali razgled, bili smo veseli, Ožbi je sestavil in veselo raztegnil harmoniko, zapeli smo in celo zaplesali. Že dolgo ni bilo tako veselo na vrhu kot na naš dan, ko smo Korošci zavzeli očaka. Spust s Triglava proti Kredarici je zahteval previdnost, nekaterim je bilo treba navezati vrv okrog pasu. Ko smo pred novo kočjo obstali in jo občudovali, je nekdo ponosno vzkliknil: »Nas je tudi treba

pohvaliti, saj nas je vseh sto prišlo na vrh.«

Veselje nad uspehom je pomagalo utrujenim nogam pri plesu, vince je ogrelo srce in pesem se je razlegla dolgo v noč. Nekajurno spanje je pomagalo mišicam, da so prihodnje jutro spet ubogale. Previden spust mimo Triglavskih jezer so vodniki odsvetovali, ker je prihajalo slabo vreme. Po najkrajši poti je bilo treba v dolino. Sedemurni povratek čez Voje do Stare fužine ob Bohinjskem jezeru je večina zmogla brez težav. Četverici pa so pomagali bolečine v kolenih in mišicah premagovati gorski reševalci z vpodbujanjem in šalami, da smo vsi prišli do avtobusa še pred dežjem. Za ogled Bohinjskega jezera ni bilo veliko zanimanja, saj je dež kar pridno padal. Med vožnjo proti domu je čedalje bolj vlivalo, veter je divjal in smo bili veseli, da nas streha avtobusa brani pred neurjem. Ko je radio sporočil, da je Vršič zaradi snega zaprt, smo bili veseli, da smo zadnji lep dan izkoristili za naš vzpon. Ostal nam bo v prjetnem spominu.

I. Komprij

IVAN STRMČNIK — PLANINA

V 76. letu starosti se je ustavilo življenje Ebjenkovemu očetu iz Planine na Pohorju. Boleč je trenutek, ko za vselej umolknejo usta, ki so nam vedno hranila nasmeh, trenutek, ko se za vedno zapre oko, ki je žarelo ob naši sreči in se solzilo ob naši nesreči, ta trenutek je človeku najbridkejši v življenju.

Globoko boleč je spomin na 4. julij 1984, ko

je kruta usoda prekinila življenje človeku z bogatim in težkim življenjem, prav posebno pa v času NOB. Kmetija, kjer je pokojni Ebjenkov oče dolga leta živel in gospodaril, stoji v bližini Sv. Antona in jo obdajajo obsežna gozdna pobočja in skrivajo nanjo razsežen pogled.

Ugodna geografska lega in neugodni naravni pogoji — v tistih časih težko dostopni, so kmalu po okupaciji naše zemlje privabili prve borce in aktiviste, katerim je plemenita Ebjenkova družina kmalu odprla vrata v svojo hišo.

Tako ni mogla ostati neprizadeta. Z borci so delili kruh veselja in vsega huđega ter tudi prelivanje krvi. Danes se vsak mimoideči popotnik ozre na steno lepo urejene kmečke hiše, kjer so na spominski plošči vklesana imena 5 borcev, ki so padli v tej hiši ob srditem spopadu

z Nemci meseca novembra 1943 in med njimi tudi sin oz. brat gospodarja. Koliko grozot je družina preživela, se danes ne da povedati. Po tem dogodku je družina z otroci in staro materjo zapustila kmetijo in se umaknila na področje Mislinje. Nemci so po odhodu družine kmetijo oropali in odpeljali živino in odnesli vse, kar je bilo kaj vredno. Po končani vojni se je družina zbrala na opustošeni kmetiji. Z veliko vnemo sta z ženo Marijo začela gospodariti, obnavljati vse izgubljeno. Z golimi rokami sta na težavnem terenu obdelovala zemljo, s tremi sinovi in hčerkami je življenje zahtevalo delo od jutra do poznega večera, da je bilo dovolj kruha za številno družino. Skrben oče pa je moral zapreči konje in iz bližnjih in daljnih gozdov »furati« les po slabih cestah in grapah Pohorja. V boju za vsakdanji kruh in za

napredek kmetije se je s »furanjem« ukvarjal vse od rane mladosti pa vse do dne, ko mu je zahrbtna bolezen začela načenjati zdravje. Veliko je bilo storjenega in veliko želja izpolnjenih, a ostala je le ena. Ko smo pozno v jeseni postavili telefonske droge do njihove hiše — je izrazil željo: »Toliko časa bi še rad živel, da bi telefon zazvonil v naši hiši.«

Težko je v kratkih besedah opisati s težavami polno, a plemenito življenje Ebjenkovega očeta.

Do zadnjega diha je živel za druge, zase pa si je želel le še kapljico pohorske studenčnice.

Spominjali se bomo slovesa, ko je grob zagrnjeno cvetje in zakrila množica ljudi in so se proti Pohorju izgubile besede: NAJ TI BO MIRNEN POČITEH IN LAHKA SLOVENSKA ZEM-LJA.

Martin Kranjc

Bravo naši

V okviru požarne varnosti se v naši delovni organizaciji vrši vsako leto pregled sposobnosti in preizkus obrambe proti eventualnim požarom v naših tozdih.

To izurjenost in spretnost o morebitnih intervencijah izkazujejo gasilske desetine iz vseh TOZD v okviru DO v obliki medobratnega gasilskega tekmovanja, letos v vaji III/1 a in razno-

JUGOVEMU DEDIJU V SLOVO

Franc Jug

V mesecu septembru, ko se začne poslavljati poletje, se je od nas za vedno poslovil tudi Franc Jug — Jugov dedič iz Starega trga pri Slovenj Gradcu.

Tiho in mirno je odšel, kakor je tiho in mirno odhajal neštokrat, ko je v zgodnjih jutranjih urah odhajal v svoje ljubljene gozdove, da je kot gozdni delavec služil kruh svoji družini, pozneje pa, po upokojitvi, kot vnet lovec in vodja lovskega revirja med svojo ljubljeno divjad.

Toda tokrat se ne bo vrnil več, odšel je v svoj zadnji dom, katerega so mu njegovi lovski tovariši tako lepo in mehko postlali s smrekovim zelenjem.

Kdo na področju Razborja, Podgorja, Uršlje gore in Plešivca ni poznal Franca Juga, v mladih letih gozdnega delavca, po upokojitvi pa vnetega lovca, ki je vsak prosti trenutek izkoristil, da se je vračal v gozd, kjer je čistil lovske steze, gradil krmišča, solnice in lovske preče? Skratka njegov drugi dom je bil gozd z njegovimi pernatimi in štirinožnimi prebivalci.

Franc Jug se je rodil pred 85 leti v Belih vodah nad Šoštanjem, v številni skromni najemniški družini. Kaj kmalu se je moral spoprijeti s trdim in garaškim življenjem delavca proletarja. Moral je na delo v grofovske gozdove, da je pomagal očetu preživljati številno družino.

Mlada leta so mu hitro minevala in že je izbruhnila prva svetovna vojna, kamor je bil vpoklican tudi on. Ko se je leta 1918 vnel boj za tudi pokojni Franc, kot našo severno mejo se je zaveden Slovenec, pridružil borcem generala Maistra.

Po vrnitvi domov leta 1919 je delal še naprej v gozdovih, nekaj časa pa tudi pri rudniku v Mežici.

Za življenjsko družico si je izbral Krivonogovo Tončko izpod Plešivca, hčerko grofovskega najemnika ter se je leta 1926 poročil z njo. V zakonu se jima je rodila hčerka edinka.

Ker je bil zaslužek slab in življenje težko, je vzel v najem grofovsko posestvo pri Pistotniku v Razboru. Tam je s svojo družino dočakal kapitulacijo stare Jugoslavije in prihod okupatorja.

Kot zavedno slovensko družino so jih kaj kmalu obiskali prvi partizani, ki so imeli tam prehod na Koroško, tako da je postal njegov dom zavetje in skrivališče za ranjene in ozeble partizane v zimi 1942 do 1943.

Razumljivo je, da so s takim ravnanjem postali trn v peti domačim izdajalcem, ki so jih ovdčili Nemcem, ti so jih 13. junija leta 1943 aretirali in jih internirali v taborišče na Bavarsko.

Vendar tudi v taborišču pokojni Franc ni

klonil ter se leta 1945 v avgustu z družino srečno vrnil na opustošeni dom ter ga pričel obnavljati.

Pokojni Franc Jug je bil vedno zaveden in razgledan človek, zmeraj je bil pripravljen pomagati sosedom in sodelavcem z dobrim nasvetom, ali pa tudi gmotno. Sodeloval je v vseh družbenopolitičnih organizacijah, ter zvesto pomagal v težkih povojnih letih pri obnovi domovine in ljudske oblasti, za kar je prejel tudi več priznanj in odlikovanj.

Njegovo največje veselje in razvedrilo do konca pa mu je bil gozd in lov. Ko mu zdravje ni več dopuščalo v gozd, pa je posedal doma, gledal na Uršljo goro in Kopo, kamor je tako lep razgled izpred domače hiše na Štibuhi, ter se spominjal svojih najlepših trenutkov, preživetih v gozdu.

Pokojni Franc Jug je bil zelo priljubljen pri svojih sosedih, znancih in lovskih tovariših, kar so vsi pokazali z mnogoštevilno udeležbo na njegovem pogrebu.

Bil je vedno vesel in razpoložen za šalo, pa tudi izredno izkušen in do zadnjega razumen, ter vedno pripravljen pomagati sočloveku.

Dragi Franc, pogrešali te bomo na vsakem koraku, manjkala nam bo tvoja šegavost in dobra volja, posebno pa boš manjkal svoji družini, ženi, hčerki, šestim vnukom in sedmim pravnukom, ki so te ljubili in spoštovali.

Mirno počivaj dragi dedič in sosed v svojem zadnjem domu na starotrškem pokopališču, od koder imaš tako lep razgled na tvoj lovski revir in tvoje ljubljene gozdove.

R. R.

terosti. Namen tega tekmovanja je utrjevanje dobrih lastnosti in odprava morebitnih nepravilnosti pri gasilski intervenciji, seveda pa se tu potegujejo vsi TOZD z vsemi gasilskimi desetina- mi za prvo mesto. Letos je bilo medobratno tekmovanje 15. septembra na Prevaljah. Tekmovanje se je udeležilo 8 moških in 3 ženske ekipe. Prvo mesto med ženskimi desetina- mi je dosegla ženska desetina Prevalj. V konkurenci moških desetina pa je 1. mesto dosegla moška desetina iz TOZD TIP Otiški vrh.

Ta desetina je skoraj v enakem sestavu dosegla 1. mesto na medobratnem tekmovanju leta 1983, ko je bilo tekmovanje organizirano v tovarni ivernih plošč v Otiškem vrhu, v okviru praznovanja 10. obletnice obratovanja tovarne, 10. obletnice obstoja gasilskega društva in razvitja gasilskega prapora.

Takrat si je s prvim mestom priborila prehodni pokal, ki si ga je leta 1982 za prehodno obdobje pridobila gasilska desetina žage Vuhred. Letos 15. septembra pa si je pokal priborila v trajno last.

Gasilska desetina iz TOZD TIP Otiški vrh, kateri je mentor poveljnik gasilskega društva tov. Peter Štumberger, se redno udeležuje vseh tekmovanj.

V letošnjem letu je naša tekmovalna desetina dosegla na občinskem gasilskem tekmovanju v Dravogradu zelo visoko uvrstitev, tako da se je imela možnost udeležiti tudi medobčinskega tekmovanja v Pamečah, ki je bilo 8. septembra. Kljub močni konkurenci (kot so Hotuljci in še nekateri) je bila dosežena zadovoljiva uvrstitev. Seveda pa smo v našem društvu najbolj veseli, da smo letos dosegli prvo mesto na medobratnem tekmovanju na Prevaljah in s tem osvojili dva pokala: prehodnega v trajno last in pokal vaje za leto 1984.

S tem smo dokazali, da kot eden največjih TOZD v delovni organizaciji LESNA Slovenj Gradec nenehno skrbimo za dosledno izvajanje požarne varnostnih ukrepov in v ta namen uspešno urimo moše iz gasilskih vrst pod strokovnim vodstvom mentorja, poveljnika in desetarja tekmovalne desetine tovariša Petra Štumbergerja.

Zavedati pa se moramo tudi tega, da naša tovarna obratuje v štirih izmenah in da je požarna varnost močno ogrožena, predvsem na posameznih sklopih in napravah, kot na primer: priprava iverja, natresne postaje in še kje. Zaradi štirizmenskega obratovanja so težave pri organizaciji gasilskih vaj.

Poudaril bi še to, da ob najboljši volji in lepih željah po visokih uvrstitvah na tekmovanjih teh ni možno doseči brez organizacije in razumevanja vodstva tovarne, posebej pa še razumevanje proizvodnega in vzdrževalnega sektorja, odkoder prihaja tudi največ aktivnih gasilcev.

Menimo, da svojo nalogo upravljamo zadovoljivo. Želimo pa si, da se bi takšno sodelovanje v TOZD kakor tudi v delovni organizaciji na področju gasilstva še nadaljevalo.

NA POMOČ!

Predsednik IGD
TIP Otiški vrh
Lojze Špalir

ŠPORT IN REKREACIJA

MALI NOGOMET

V mesecu septembru se je 11 ekip temeljnih organizacij Lesne pomerilo v malem nogometu. Tekmovanje je bilo na dravograjskem stacionu.

Iz predtekmovanja so se v polfinale uvrstile ekipe Nove opreme, gozdarstva Črna, TOK Slovenj Gradec in TOK Ravne. V finalu je ekipa TOK Slovenj Gradec premagala ekipo Nove opreme, na tretje mesto pa se je uvrstila ekipa TOK Ravne.

Rezultati

1. mesto TOK Slovenj Gradec
2. mesto TOZD Nova oprema
3. mesto TOK Ravne
4. mesto Gozdarstvo Črna
5. mesto DSSS in interna banka

6. mesto Transport in servisi
7. mesto TSP Radlje-Podvelka
8. mesto Žaga Otiški vrh
- 9.—11. mesto TOZD Blagovni promet, TOZD Gradnje, TOZD TP Prevalje

V zadnjih dveh mesecih bodo v okviru športnih iger Lesne še tri tekmovanja. Streljanje z zračno puško bo 10. 11. 1984 na Muti, v istem mesecu bo TOZD Transport in servisi organiziral šahovsko tekmovanje, v mesecu decembru pa bo tekmovanje v plavanju, ki ga bo tudi letos pripravil TOK Ravne. Ob zaključku tekmovanja v plavanju bo skupni zmagovalec vseh disciplin prejel pokal.

I. Robnik

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Vida Gerl, Jože Mirkac, Jure Sumečnik, Karel Dretnik, Hedvika Janše, Ivan Penec, Vida Vrhnjak, Andrej Sertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Sertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični urednik: Bruno Žnideršič — Naklada 5200 izvodov — Klišjeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška 14, 62000

Maribor, 1984

Vhod v Njegošev mavzolej

Črni bori

Črna gora

Pod geslom »spoznavajmo domovino« smo delavci TOK gozdarstva Slovenj Gradec v mesecu septembru organizirali ekskurzijo v Črno goro.

Cilj potovanja je bil, da v skopo odmerjenem času vidimo vsaj del črnogorskih znamenitosti, ki jih ta gorata in revna republika ima.

Do Sarajeva smo se pripeljali z vlakom. Po bežnem ogledu Baščaršije in zajtrka v Mohanič hanu smo nadaljevali pot z avtobusom preko Romanije, Goražde in Čajnič. Tu smo na višini 1335 m prestopili bosansko-črnogorsko

mejo. Prvo, pravo srečanje s Črno goro smo doživeli na mostu na Djurdjevi Tari. Zgodovinski most, visok 146 m, nad kanjonom Tare vzbuja spoštovanje tako do graditeljev mostu kot vsemogočne narave. Durmitor s Črnim jezerom in 22.000 ha nacionalnega parka je za vsakega vreden ogleda. Črni podi v kanjonu Tare s svojimi črnimi bori kažejo moč narave. Biogradsko jezero pod Bjelašnico s pragozdovi, kjer so zaloge do 1400 m³/ha, smo videli.

Kanion reke Morače z znamenitim manastirrom, starim preko 600 let, in atraktivno speljane ceste proti Titogradu kaže moč narave in človeka.

Cetinje — mesto muzej, Lovčen z Njegoševim mavzolejem na višini 1749 metrov, črnogorska obala z Budvo in Sv. Stefanom, vse to nas je spremljalo do Zlatne obale, kjer smo dan oddiha izkoristili za ogled Bara in Sutomora.

Vožnja proti domu po progi Bar—Beograd preko Skadarskega jezera po nasipu, skozi 241 tunelov in preko neštetihih mostov po neprehodnem črnogorskem svetu vzbuja spoštovanje do herojskih graditeljev.

Po prihodu domov smo bili enotnega mnenja. Ni nam žal in priporočamo tudi drugim to potovanje.

J. Kozelj

Manastir Morača

Most na Djurdjevi Tari